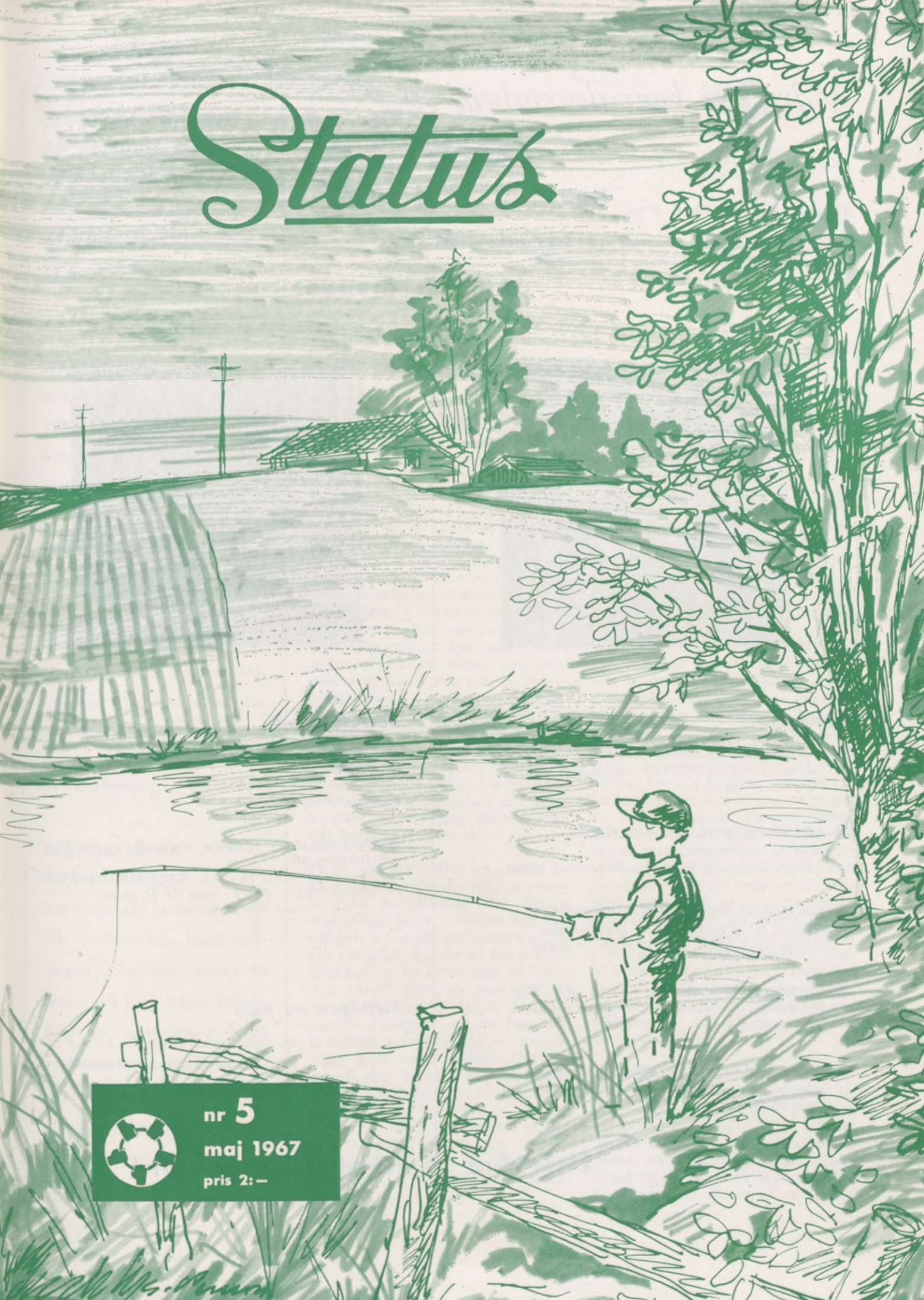

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

Status

nr 5

maj 1967

pris 2:—

Vård på konvalescenthem ger

Rekreation ● Vila

Alla ● årstider

Årshem

- KONVALESCENTHEMMET ALSBORG, HELGEVÄRMA
Telefon: Växjö 0470/601 07 (Kronobergs län)
Plats för 14 gäster
- KONVALESCENTHEMMET BJÖRKEFORS,
SUNNE (Värmlands län)
Telefon: Sunne 0565/271 65 — Plats för 30 gäster
- FJÄLLFARARGÄRDENS KONVALESCENTHEM,
Postfack 46, UNDERSÅKER (Jämtlands län)
Telefon: Undersåker 11 — Plats för 24 gäster
- FRITIDSGÄRDEN RAMNÄS, Postfack 42, TORUP
Telefon: Torup 0345/201 38 (Hallands län)
Plats för 20 gäster
- KONVALESCENTHEMMET ÄSEN, ÄSLJUNGA
Telefon: Klippan 0435/600 09 (Kristianstads län)
Plats för 20 gäster

Sommarhem

- LÄNGASJÖNS SEMESTERHEM, ASARUM
(Blekinge län)
Telefon: Karlshamn 0454/260 11 - Vintertid 0454/115 66
Plats för 13 gäster
- SVANHOLMENS VILOHEM, Hallarydsväg., OSBY
(Malmöhus län)
Telefon: 0479/117 14 - Exp.: Almbäcksg. 2 B, MALMÖ C
Telefon: 040/11 57 95 - Plats för 27 gäster

Förfrågan om plats

göres av sanatoriepatient hos sanatoriets kurator och för den som ej vistas på sanatorium hos dispensären eller genom Riksförbundet för Hjärt- och Lungsjukas lokalföreningar

Eftervård ● Förebyggande vård

i avkopplande miljö och natursköna trakter

10-15 operationer på en enda dag

förekommer, utförda av en och samma läkare, berättar docent Adar Hallén från en vistelse i USA som stipendiat.

Utan tvivel utförs ett arbete på våra sjukhus

även i Sverige av mycket respektgivande art. Men märkligt nog uppmärksammas inte dessa prestationer med samma jättebilder och rubriker som det som sker t. ex. på en fotbollsplan, där hjälten som "tofflat in bollen i målet" fotograferas i jätteformat och får rubriker och text i kilometer-vis.

Många lärda avhandlingar

har vi fått om sambandet mellan rökning och lungkräfta, liksom rökningens effekt på hjärta och kärl. Någon minskning av tobaksköpen tycks dock inte bli resultatet av dessa rapporter. Från Holland hör vi dock att kvinnor lär ta varningar — mera än män!

Status

Ägare: Riksförbundet
för Hjärt- och Lungsjuka

Kontrollmärke
lagligen skyddat

nr 5 1967 maj årgång 30

SOCIALVÅRD · SOCIALMEDICIN · DE HANDIKAPPADE

Handikapp och invärtesmedicin

Handikapp kan vara mer eller mindre märkbara utåt. Rörelsehindrade, särskilt rullstolsinvaliden, märks väl av omvärlden. Den blinde som trevar sig fram med sin käpp likaså. Det är kanske de mest markanta handikappprofilerna — ögonblicksbilder i trafiken man uppmärksammar. Om man åker tunnelbana i Stockholm kan man ibland under väntan på tågen uppmärksamma en blind som rör sig liksom dunnlät alldeles i närheten av avsatsen ned mot spåren. Tänk om han ramlar ned tänker vi, men med sitt förvånansvärt känsliga instrument, käppen, har han snart lokaliserat sig, vet vad den farliga kanten finns och orienterar sig vidare, när tåget kommer, till en öppen dörr. Nästan lika bra som vi som ser.

Rör man sig vidare på skalan av handikapp blir det snart en smula mera komplicerat. Två flickor med livliga gester, trevliga och välvårdade att se på, ger intryck av liv och rörlighet, kanske är det två utländskor — de är ju inte så "stela som våra"! Men om man ger sig tid att närmare ta del av den här konversationen — och det kan man få tillfälle till på ett tåg — inser vi snart vårt stora misstag. Det var inte de där "intressanta utländskorna" på plattformen vi först gissade på. Nej, bara två vanliga svenska flickor — döva flickor som pratar med varandra på sitt eget teckenspråk. Då drar man sig diskret tillbaka. Det var inte alls så intressant längre.

Den döve har en "kusin", om man så får uttrycka det. Det är den hörselskadade som har ett något annorlunda handikapp. Hörapparaten märks snart om man kommer den hörselskadade närmare — och han eller hon kommer oss ofta mycket nära för att höra bättre. S. k. bakgrundsljud är svåra för den hörselskadade. Det går inte lika lätt för den som har starkt nedsatt hörsel att "sortera" ljudeffekterna i omgivningen — att ta vara på vad man vill höra och inte höra — som för den som har normal hörsel. Den hörselskadade förefaller en smula intim, kommer nära för att höra bättre, tar dig kanske i armen för att komma ännu närmare om ni går en bit tillsammans. Kanske tänker du inte på att det är för att han inte hör så bra att fixeringen av ditt eget ansikte blir så intensiv. Om du inte är särskilt van att umgås med hörselskadade verkar detta kanhända besvärande. Men du måste förstå, att den hörselskadade, av uttrycken i ditt ansikte, dina läppars rörelse, försöker förstärka hörseln. Den hörselskadade får försöka gissa ibland, med ledning av läpprörelser och ansiktsuttryck, vad du säger till honom eller henne.

Den snabbgranskning av handikappattityder är naturligtvis väldigt yttlig. Handikappen är mera komplicerade än så. Det är på flannörens sätt att ta på problemen vi sysslat med frågan här. Går vi emellertid vidare hittar vi så småningom handikappade som är så inbäddade

i sitt skal att de knappast märks. Det krävs en extra portion av uppmärksamhet för att upptäcka att det rör sig om en handikappgrupp. De här människorna är ju så normala — ytligt sett. Handikappet är så att säga inte påklistrat: ingen rullstol, käpp, teckenspråk eller hörapparat (den sistnämnda kan vara mer eller mindre dold för våra blickar), avslöjar handikappets art för omvärlden.

Vi har nu kommit in på "de tysta handikappens problematik", och det gör det genast svårare att orientera sig fram. Rör det sig verkligen om handikappade människor i ordets egentliga betydelse?

De tuberkulösa var länge en handikappgrupp som föga uppmärksammades som människor i normal samhällsfunktion — de levde avskilt på sanatorier i skogen. Det ser åtskilligt annorlunda ut i dag. Sjukdomen upptäcks tidigare, får inte bryta ned människan på samma sätt som under tuberkulosens svåra år i Sverige. Men visst är det en grupp som alltjämt har svåra sociala anpassningsproblem — med bostäder, arbete och normal trygghet och trivsel. Du kan se en person som rör sig en smula försiktigt — som om det rörde sig om någon tung börda — kanske märks det av en högre ansiktsfärg att det inre maskineriet liksom arbetar tungt, andningen och kropps rörelserna avslöjar att allt inte är som det borde vara.

En lungsjuk eller hjärtsjuk människa kan inte på samma sätt övertyga omvärlden om sitt handikapp, dvs. som när det gäller grupper med utåt klart dokumenterade förluster av kapacitet, förlorade

lemmar, förlust eller nedsättning av synen och hörseln osv. Den där människan i funktion ute i samhället, den där som rör sig en smula försiktigt med högre ansiktsfärg — där det inre maskineriet verkar arbeta tungt eller vara i olag — förefaller snarast en aning 'misstänkt. Inte tänker man i första omgången på att det kan röra sig om en handikappad människa med stark nedsättning av kroppsorgans funktion. Här har vi lagen om "kroppar i vila och kroppar i rörelse" i ett mänskligt skal. Om en sån här människa sitter i stillhet i en fåtölj, kanske i läkarens väntrum, ser hon så normal och frisk ut som helst — med livets allmänna krav på funktion i samhället, i jobbet, i trafiken och den allmänna rörligheten i vårt samhälle, blir det annorlunda.

Invärttesmedicinen kan inte övertyga omvärlden på samma sätt som de utåt synliga, klart graderade handikappen. Problemet fördjupas för den hjärt-lungsjuke i försäkrings-

Besvärliga ord . . .

Ordet reaktionär är också besvärligt att handskas med. Många kallar mig reaktionär. Det är ofta sådana personer som strävar att bryta ned allt som byggs upp under århundraden och att sudda ut kulturen, så att människan mer och mer kommer att leva i ett frigjort naturtillstånd på djurets nivå. Detta är vad jag kallar reaktionär, men de som själva hänger sig åt dessa övningar kan inte förstå mig på den punkten.

(herr Dickson om besvärliga ord i Sveriges riksdag 1967)

skalor och ersättningsnormer — han är inte så lätt att taxera i pengar räknat. På rehabiliteringssidan rör det sig nu mest om förlorade lemmar, syn, hörsel, rörelsehinder — inte så mycket om ett inre tungt arbetande maskineri, nedsatt andningskapacitet, lungor, luftrör och hjärtan i olag. Invärttesmedicinens sociala problematik, föga uppmärksam i TV, radio, press och massmedia i dagens samhälle, måste analyseras och tas upp i offentlig debatt.

Rörelsehinder kan för vår grupp inte redovisas i direkta förluster av kroppsorgan, men man kan tala om "förflyttningshinder", sa en lungsjuk, då det var fråga om transportservice för handikappade, som inte gärna kan använda sig av allmänna kommunikationer. Man ska naturligtvis akta sig noga för att tala om mer eller mindre "lyckligt lottade handikappgrupper" — det är inte så vi vill bli uppfattade i den här redogörelsen. Men det finns goda skäl att påstå att invärttesmedicinens sociala problematik försumats i hög grad. Det förefaller ofta som t.ex. våra rehabiliteringsanstängningar inte hittills i någon större omfattning inriktats på de "tysta handikappens problematik". Var finns de systematiska anordningar man skulle vilja ha ifråga om t.ex. andningsgymnastik och allmänt förbättrande funktionsrehabilitering för dessa grupper i öppen vård? Sett mot den bakgrunden är orden att "över invärttesmedicinens rike går solen aldrig ned" en smula mystiska. Särskilt för den som själv drabbats av en allvarlig hjärt- eller lungsjukdom.

Sixten Hammarberg

Status

Organ för Riksförbundet för Hjärt- och Lungsjuka

Ansv. utg.: **Einar Hiller**
 Redaktör: **Sixten Hammarberg**
 Red.: David Bagares Gata 3, 1 tr., Sthlm C
 Telefon: 08/20 09 23, 20 09 24
 Postadr.: Box 3196, Stockholm 3
 Postgironr: 95 00 11

Omslagets sista sida kr 600:—
 1/1 sida = 180 × 260 mm " 500:—
 1/2 sida = 180 × 130 mm " 275:—
 1/4 sida = 90 × 130 mm " 150:—
 1/8 sida = 90 × 65 mm " 100:—
 Färgannonser 25 % tillägg.

Prenumerationspris: Helår 20:—, halvår 11:—

UR INNEHÅLLET:

NATIONALFÖRENINGENS INKOMSTER	6
DOKTORN, PATIENTEN, SJÄLEN OCH HJÄRTAT	8
SOCIALMEDICIN PÅ SVÄLTKOST	10
HANDIKAPPADE I DAGENS SAMHÄLLE	11
EN BOK OM "STRESS"	15
YRA I GRÖN FÖRSOMMARTID	20
BILDKRYSS	22

OMSLAG: SOMMAR — teckning av Gunnar Persson

Även de handikappade uppmärksammas i fackföreningsrörelsens nya kulturpolitik

Tidskriften *Fackföreningsrörelsen*, LO:s huvudorgan, har tagit upp kulturfrågorna i en utförlig artikel av *Harald Swedner*. Det är många väsentliga punkter författaren trycker på. Några begrepp Swedner berör såsom kvällströtthet, veckoslutströtthet samt pendlingsresornas inverkan på den allmänna mänskliga aktiviteten, är faktiskt värda att tas upp till socialmedicinsk utredning. Sambandet mellan arbetströtthet och fritidsaktivitet vet vi egentligen ganska lite om. Här kommer också de handikappades situation in i Swedners analys:

Den fysiskt och psykiskt nerslitne individen brottas med samma svårigheter att bygga upp ett meningsfullt fritidsliv som dem som blivit svårt handikappade genom sjukdom eller olycksfall — men självfallet är de handikappades situation ännu svårare. Det räcker inte med att vi försöker kompensera dem för inkomstbortfallet genom millimeteravvägda pensionsförmåner. Det är minst lika viktigt att samhället stöder de handikappades försök att genom egna initiativ bredda sina möjligheter att leva aktivt ute i samhället. När skall det till exempel bli naturligt för statliga och kommunala myndigheter att också räkna in utgifter för fritidssysselsättningar i de ekonomiska understöden vid sjukdom, arbetslöshet och social misär? Våra fritidsinstitutioner — och inte minst våra kulturinstitutioner — ger hyggliga möjligheter till ett omväxlande och intensivt fritidsliv för de unga och lätttrörliga, men hur är det för dem som är handikappade och för dem som har åldersbesvär? Planerar man lokalt byggnader och verksamhet med hänsyn till dessa gruppers behov?

De handikappades egna organisationer har all anledning att sluta upp

bakom dessa signaler ifrån fackföreningshåll. Den kommunala planeringen, för att ge den kulturella aktiviteten en bättre grogrund, bör kunna knuffas fram åtskilliga år i tiden om handikappföreningarna och

fackföreningsrörelsen finner varandra på lokalplanet. Vi tror att man säkerligen inom TCO-organisationerna också är villig till samverkan för de handikappade. Om man tar i betraktande ABF:s aktivitet på handikappområdet under de sista åren och om man nu kan få fackföreningsrörelsen i gemen — både LO- och TCO-organisationer — med på de här linjerna bör handikappföreningen kunna se fram mot en betydelsefull kulturell samverkan.

En bukett till debattörerna...

Vår debattsida ger sällan utrymme för blommor. Möjligen talas om blommor i byråkraternas örtagård, där mycket av det vi arbetar för stannar allt för länge i växande pappershögar — men här är dock en riktig bukett i vackra månaden maj!

TÄNK PÅ

**Hjärt- och Lungsjukas
Blomsterfond**

Postgiro 95 00 11

Nationalföreningens inkomster av lyxtelegramrörelsen avvecklas i etapper

Till

Kungl. Telestyrelsen

Med anledning av förda diskussioner angående lyxtelegramrörelsen mellan representanter för Kungl. Telestyrelsen och Nationalföreningen mot Hjärt- och Lungsjukdomar samt skrivelse från Kungl. Telestyrelsen av den 20 januari 1967 har Nationalföreningens huvudmän vid extra möte denna dag dryftat frågan.

När Nationalföreningen stiftades — i dag för 63 år sedan — var tuberkulosen en med rätta fruktad farsot. Det torde inte råda något tvivel om att föreningens insatser för tuberkulosens bekämpande i hög grad har bidragit till att sjukdomen ej längre kan anses som en folksjukdom. Det har varit föreningens förhoppning att våra insatser även för bekämpandet av den numera viktigaste dödsorsaken i vårt land, hjärt- och kärlsjukdomarna, skall medverka till att dessa sjukdomar kan bekämpas lika effektivt. Huvudmännen liksom föreningens styrelse ser därför med största oro på att föreningens andel av lyxtelegraminkomsterna fr. o. m. den 1 juli 1966 beskurits samt på Kungl. Telestyrelsens besked att under tiden juli 1968 t. o. m. juni 1969 skära ner vår andel till hälften och därefter helt slopa den. En sådan åtgärd skulle innebära ett dråpslag mot föreningens verksamhet. Lyxtelegraminkomsterna är föreningens viktigaste intäktskälla och har alltsedan år 1912 — då lyxblanketterna på Nationalföreningens initiativ infördes — möjliggjort att betydande anslag, framför allt till vetenskaplig forskning, kunnat utdelas, under senare år mellan 1 och 1 1/2 miljon kronor per år. Dock har tillgängliga medel inte räckt till och många lovande projekt, inom såväl tbc- och lungsjukdomarnas som hjärt- och kärlsjukdomarnas områden, har inte kunnat beviljas sökta anslag. Ett bortfall av dessa anslag skulle i högsta grad menligt inverka på en i vårt land mycket livaktiga och framgångsrik forskning.

Det har ingått i allmänna medvetandet att lyxtelegramrörelsen tjä-

Doktor John Lundquist.

Kungl. Telestyrelsen har i skrivelse till Svenska Nationalföreningen mot Hjärt- och Lungsjukdomar gett besked om att bidragen från lyxtelegramrörelsen kommer att utgå för tiden fr. o. m. april 1967 t. o. m. juni 1968 med oförändrade belopp och för tiden fr. o. m. juli 1968 t. o. m. juni 1969 med till hälften nedsatta belopp. För tid efter utgången av juni månad 1969 kommer bidrag icke vidare att utgå.

Med anledning av detta besked har Svenska Nationalföreningen mot Hjärt- och Lungsjukdomar tillställt Kungl. Telestyrelsen följande skrivelse, vilken inextenso återgives här.

nar ett allmännyttigt ändamål. Nationalföreningen vill hävda att det här rör sig om en *ideell verksamhet* och *ideella värden*. Idén till lyxtelegramrörelsen har historiskt framsprungit ur en privat persons förslag till Nationalföreningen år 1911. Detta innebar att "den uppkommande vinsten (på lyxtelegramrörelsen) skulle delas mellan Telegrafverket och Nationalföreningen, utgående

från den uppfattningen att lyckönskingsblanketterna skulle komma till större användning, om de icke endast ökade statens inkomster utan på samma gång gagnade annan allmännyttig verksamhet, t. ex. tuberkulosstriden". Av de förda diskussionerna har inte framgått om Kungl. Telestyrelsens avsikt är att fr. o. m. 1 juli 1969 helt upphöra med lyxtelegramrörelsen eller om avsikten vore att Telestyrelsen själv skulle förfoga över hela inkomsten. Om Telestyrelsen gör allvar av sitt hot att slopa Nationalföreningens andel, kommer en mångsidig och fruktbarande humanitär verksamhet av största betydelse för folkhälsan att spolieras. Man kan under alla förhållanden med säkerhet räkna med en kraftig reaktion från allmänhetens sida. Nationalföreningen måste förbehålla sig, oavsett hur det må förhålla sig med den rättsliga grunden för Telestyrelsen att själv utnyttja ifrågavarande idé, att i andra former fortsätta en motsvarande verksamhet och förutsätter att lyxtelegramverksamheten i Televerkets regi i så fall upphör.

Även i de övriga nordiska länderna bedrivs lyxtelegramrörelsen för välgörande ändamål. I Danmark får Landsforeningen til Kræftens Bekæmpelse 1/3 av lyxblankettinkomsterna. I Finland kostar lyxblanketterna 2 mk, varav staten behåller 0,50 mk. Återstoden delas mellan Föreningen för Tuberkulosens Bekämpande i Finland, Mannerheims Barnskyddsförbund och Hjärtsjukdomsförbundet. De två förstnämnda erhåller 2/5 och det sistnämnda 1/5. I Norge går hälften av lyxtelegraminkomsterna till Nationalföreningen for Folkehelsen och Norske Kvinners Sanitetsforening, som delar lika.

Trots att den totala telegramrörelsen också i de övriga nordiska länderna går med förlust, har veterligen aldrig ifrågasatts att de nämnda föreningarnas andelar skulle minskas eller helt försvinna. Nationalföreningen finner Telestyrelsens förslag så mycket mer egendomligt som, enligt vad som uppgavs vid tidigare förda diskussioner, det i Sverige är den vanliga telegramrörelsen

Forts. å sid. 23

Telegramrörelsen bör avlösas av normalt sätt för stöd åt medicinsk forskning

Statsrådet Olof Palme tycker att det rör sig om statsbidragsgivning i Televerkets regi till framför allt viss medicinsk forskning. En sådan statsbidragsgivning — som nu sker via lyxtelegramrörelsen till Nationalföreningen — bör närmast anknytas till medicinsk forskning direkt, anser herr Palme.

Med anledning av den s.k. krisen för Nationalföreningens telegraminkomster (se skrivelse å annan plats i detta nummer!) har statsrådet Olof Palme, chef för kommunikationsdepartementet, i ett interpellationssvar i riksdagen sagt bl. a. följande om den uppkomna situationen.

Den ifrågakvarande avvecklingen av televerkets på lyxtelegramavgiften baserade bidrag till Nationalföreningen för hjärt- och lungsjukdomar får ses bl. a. mot bakgrund av det förhållandet, att verkets telegramrörelse sedan åtskilliga år uppvisar relativt sett betydande underskott. Det gäller såväl rörelsen totalt som den speciella lyxtelegramrörelsen, och detta även efter den i höstas vidtagna höjningen av bl. a. tilläggsavgiften för lyxblankett. Tilläggsavgiften utgör numera 2 kronor 50 öre för vanlig blankett och 3 kronor 50 öre för fyrssidig blankett.

Utifrån förutsättningen att inflytande televgifter totalt sett skall täcka televerkets driftkostnader innebär ett underskott i telegramrörelsen att andra rörelsegrenar inom televerket i motsvarande mån får lämna ett större överskott. Under sådana förhållanden blir det ännu svårare att upprätthålla fiktionen av lyxtelegramrörelsen som en insamlingsverksamhet. I själva verket är det fråga om statsbidragsgivning i televerkets regi till förmån framför allt för viss medicinsk forskning. En sådan bidragsgivning har en naturligare anknytning till den verksamhet som exempelvis medicinska forskningsrådet bedriver och som medger en bedömning av de ifrågakvarande bidragsobjekten i ett vidare medicinskt forsknings-sammanhang.

Televerket har planerat avvecklingen så att det inte blir plötsliga avbrott.

Ett dråpslag mot Nationalföreningens ekonomi?

Som framgår på annan plats i detta nummer kommer Svenska Nationalföreningen mot Hjärt- och Lungsjukdomar, som fått väsentliga bidrag från Kungl. Televerkets lyxtelegramrörelse, att drabbas av kännbart inkomstbortfall. Det rör sig om en successiv avveckling av dessa inkomster för Nationalföreningens del — de kommer att helt upphöra 1969.

Riksförbundet för Hjärt- och Lungsjuka (RHL), som är de sjukdomsdrabbades egen intresseorganisation, har anledning att i denna stund känna en uppriktig sympati för en kollega som arbetar på samma fält. Kontakterna oss emellan har inte präglats av stridslust om inkomstobjekt, utan ömsesidig respekt och förtroende. Vi har sökt värna de sjukas intressen, även om vi som organisationer betraktade rör oss med till uppbyggnaden väsentligt olika föreningsbildningar.

Vårt förbund har för sin verksamhet, t. ex. konvalescenthemmens utrustning, för friplatsmedel vid dessa hem samt vid förmedling av hjälp till enskilda personer, bostadsbidrag m. m., erhållit betydande ekonomiskt stöd från Nationalföreningen. — Det är alltså inte bara fråga om rent medicinsk forskning utan också ett stöd direkt till sjukdomsdrabbade, säger kamrer Einar Hiller i RHL. Och det gäller människor, i många fall s.k. katastroffall, där andra hjälpmöjligheter eller medel saknats för verkligt trängande behov. Hur det nu blir med dessa frågor får vi ta upp i annan ordning, påpekar kamrer Hiller, men det finns anledning att nämna saken i sammanhanget, även om den ekonomiska motgång det rör sig om närmast är Nationalföreningens egen sak. För egen del — som den närmast ansvarige för samarbetet med Nationalföreningen i berörda avsnitt — känner jag, bortsett från de ekonomiska aspekterna hur besvärliga de än ter sig, denna motgång för en kollega också som en motgång för det arbete vi gemensamt bedriver i folkhäslans tjänst, sammanfattar Einar Hiller.

● AKTUELL MEDICIN:

Professor Gunnar Biörck har slagit till igen frestas man nästan att säga om hans nya bok. Den outtröttlige professorn har i den senaste volymen (*Själ och hjärta*, Bokförlaget Aldus/Bonniers, pris 11:—) gjort en respektingivande genomgång av olika områden, såväl medicin som mycket, mycket annat som kan ligga mer eller mindre på avstånd från en sjukhuschefs dagliga göromål. Man kan säga att den här boken spränger alla gränser för medicinska utblickar. Därför kan det heller inte bli möjligt att här presentera boken mer än i fragment vi tycker kan falla inom ramen för vad läsaren bör få del av — resten kan man ta hand om själv genom att köpa och läsa boken. En bokanmälan i en tidskrift antyder oftast — ingenting kan ersätta det egna bokläsandet.

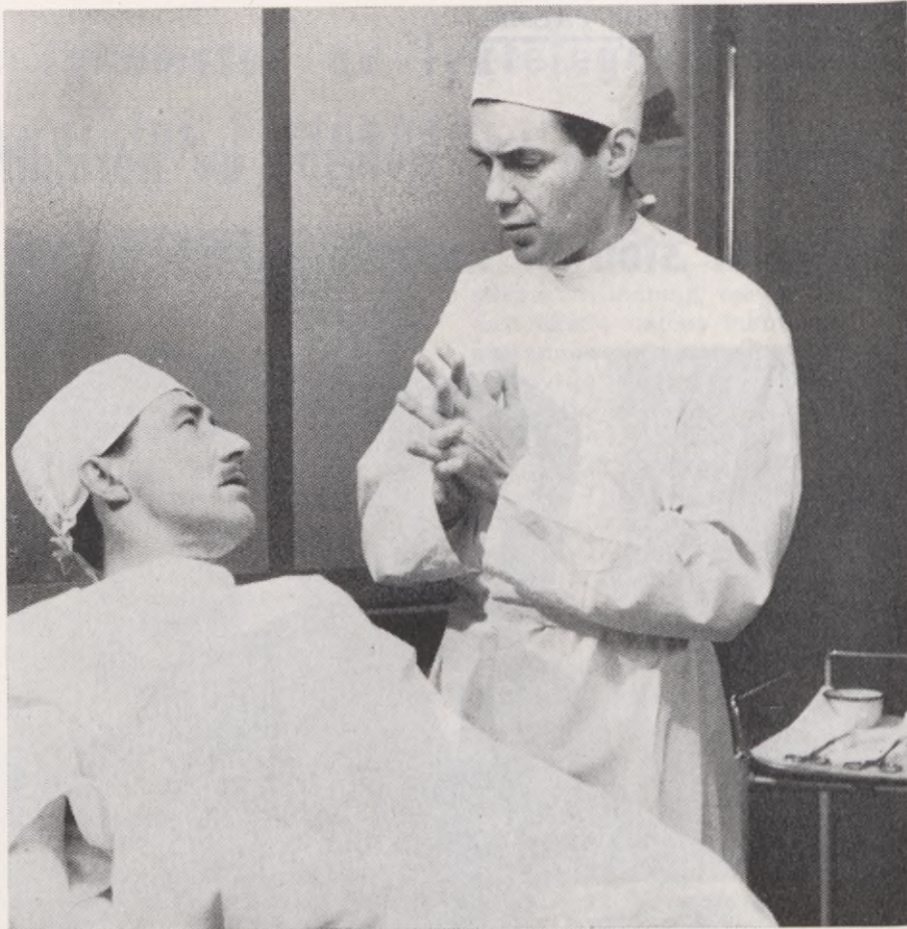
Läkaren bör vara en bildad person

Man får undan för undan allt svårare att följa med, säger professor Gunnar Biörck och han är säkerligen inte ensam om dilemmat. För egen del har jag redan slutat upp med att försöka mig på allt, fortsätter han. Och det ligger väl helt i linje med de varningar professor Biörck vid något tillfälle gav "mångsysslaren", han som tar på sig uppdrag och uppgifter i mängd, t. ex. inom kommunalpolitiken, och sedan stupar på kuppen i hjärtinfarkt. I den vevan kan sägas att professorn — utan att kanske veta om det — gett ett gott handtag åt de unga politiker som vill ha en förnygring till stånd bl. a. inom kommunalpolitiken. Men än har dock inte hjärtsjukdomarna på allvar dragits in som slagträ i den politiska debatten.

Det är viktigt att varje läkare är en bildad person, hävdar Björck, ty "över invärtesmedicinens rike går solen aldrig ned". I akt och mening att hävda denna tes presenteras en lista över böcker varje ung läkare bör ha läst vid sidan om den egentliga facklitteraturen. Det är en utsökt samling klassiker, kända namn från olika länder av vilka svenska namn som Dag Hammarskjöld och Hjalmar Gullbreg tagits upp. Boklistan är inget dåligt prov på beläsenhet hos blivande medicinare.

Friskt och sjukt — svåra begrepp i praktiken

Hälsa och sjukdom synes inte vara några absoluta begrepp utan definitioner och gränsdragningar som bestämmas av hur man vid ett visst tillfälle måste bedöma eller avgöra. Man kan komma fram till att vad som i själva verket är avgörande

En patient med många obestämda symtom kan betyda att det rör sig om en allmän missanpassning i tillvaron. Då måste man lägga särskild vinn om att lära känna patienten som människa och hjälpa honom att analysera upp situationen, säger professor Gunnar Biörck.

för en persons arbetsförhet är vanligen icke hans kroppsliga hälsa — utan arbetsviljan — eller på modernare språk vederbörandes "motivation".

Det är vad man kan förklara om psykologiska faktorer som gjort det möjligt för USA att ha en president med polio (Roosevelt) en med hjärtinfarkt, hjärnblödning och en halv meter tarm borttagen (Eisenhower) och en med svaghet i binjurefunktionen (Kennedy), medan man ersatte en utrikesminister först när cancer band honom vid sängen (Dulles) och då med en invalid med svår ledgångsreumatism (Herter). Vi minns för några år sedan den "svåra polissjukan" i Stockholm, då ett stort antal poliser i samband med en facklig konflikt på en gång aktualiserade sina sjukliga besvär — efter vad man kan förstå på lika goda grunder som många andra patienter — och blev sjukskrivna för dessa.

Intyg för det ena och det andra...

Det är inte bara en god historia utan en vardaglig verklighet, när det berättas om doktorn, som frågade den intygssökande patienten, om det skulle vara för frisk- eller sjukskrivning. Det finns patienter, som samtidigt begär ett sjukintyg för ett ändamål och ett friskintyg för ett annat. Vad värre är — understryker professor Biörck — det kan finnas reson för en sådan framställning, just därför att begreppen "frisk" och "sjuk" har en så relativ innebörd.

Patient och läkare — förtroenden

Vad väntar sig patienten av doktorn? Det finns intressanta amerikanska uppgifter om den saken. De uppgifterna skiljer sig kanske inte så mycket från förhållandena i vårt land. Egenskaper man främst värdesätter hos en läkare har följande rangordning:

Doktorn, patienten, själen och hjärtat

1. Vänlighet, förståelse, intresse, sympati, uppmuntran.
2. Intelligens, kunskaper, skicklighet och god utbildning.
3. Förmågan att uppnå resultat.
4. Ärlighet och uppriktighet.
5. Förmåga att inge förtroende.
6. Att ge sig god tid med sin patient.

Om exempel på förtroenden nämner professor Biörck bl. a. att de kan vara av skiftande beskaffenhet. Inte sällan frågar patienter (ofta i en ålder, då hämningarna börjat släppa!), eller deras hustrur, om samlag är tillrådligt efter en hjärtinfarkt. Detta problem är mestadels ganska intrikat. För en äldre man med en yngre hustru ställer tillvaron ofta svåra krav på virilitet — krav som det å ena sidan är katastrofalt att inte längre kunna infria (med förakt, otrohet och skilsmässa i kölvattnet), men som det å andra sidan kan vara en befrielse att få ge upp av medicinska skäl ("doktorn har förbjudit mig"). Här som eljest vid behandlingen av denna sjukdom gäller det för läkaren att försöka förstå, vilken roll patienten innerst inne vill spela och försöka hjälpa honom med detta.

I boken finns en mängd uppsatser av de mest skiftande slag och man kan nog säga att i denna framställning rymmes det mesta som är värt att veta på invärtesmedicinens vida fält — och det är minnsann inte så litet i en enda volym!

S. H.

Utredning vill ej förorda obligatorisk bostadsförmedling

Slutbetänkandet från bostadsförmedlingsutredningen har lämnats till inrikesministern. Man konstaterar i betänkandet "Kommunal bostadsförmedling" (SOU 1967: 1.) att det för närvarande finns kommunal bostadsförmedling i över åttioåttio kommuner, däribland storstäderna och alla städer med en folkmängd överstigande 50.000 invånare.

På tal om förtursrätt bör man i görligaste mån undvika att ge prioritet åt vissa grupper i den tidsmässiga ordningen, menar utredningen. Förtur i bostadskön av sociala eller medicinska skäl bör sålunda förutsätta omsorgsfull utredning och prövning.

Nyproduktion och äldre lägenheter

Utredningen anser att bostadsförmedlingarna för att lösa bostadsfrågan åt personer med lång väntetid, vilka inte kan mottaga lägenheter i nyproduktionen, bör skaffa sig tillgång till äldre lägenheter genom att ge dem som innehar sådana lägenheter, men önskar annan lägenhet företräde till nyproducerade lägenheter framför andra sökande som saknar egen bostad. Denna företrädesrätt rubbar vis-

serligen turordningen mellan de sökande som efterfrågar den nyproducerade lägenheten, men medför däremot att turordningen bland de bostadslösa sökande som efterfrågar den nyproducerade lägenheten, men medför däremot att turordningen bland de bostadslösa sökandena kan bättre upprätthållas.

"Kontrollapparat" avskräckande för obligatorisk förmedling

Man har också diskuterat frågan om införande av s.k. obligatorisk bostadsförmedling. En sådan åtgärd skulle — enligt utredningen — kräva en omfattande lagstiftning med detaljbestämmelser, bedömningsnormer, tidsfrister m.m. Det anses även att en sådan lagstiftning — i tillämpning — skulle bli administrativt tungrodd och för att bli effektiv förutsätta en betydande kontrollapparat. Utredningen har därför stannat för att så vitt det gäller det befintliga lägenhetsbeståndet bör man avstå från ett ingripande från statsmakternas sida som skulle ge konsekvenser man tycker sig finna medfölja åläggande om obligatorisk bostadsförmedling.

Hänt inom handikapprörelsen

De olika handikappförbunden har genom Handikapporganisationernas Centralkommitté (HCK) sökt bidrag hos skolöverstyrelsen för kursverksamhet m.m. inom förbunden. Riksförbundet för CP-barn söker medel för en ungdomskonsulent, Hörselfrämjandets riksförbund för konsulentverksamhet centralt och lokalt, Riksförbundet för utvecklingsstörda barn (FUB) vill ha medel för en mångskiftande utveckling av studier och specialkurser av olika slag osv. Konsulenter och fritidsverksamhet återfinnes också i flera andra handikappförbunds anslagsskrivelser.

samhet. RHL framhåller också att det är nödvändigt att öka personalstyrkan på förbundskontoret så att en tjänsteman kan avdelas att speciellt syssla med upplysning till medlemmarna om social service m.m.

De olika handikappförbunden har genom HCK inbjudits till en konferens med den statliga handikapputredningen, varvid tillfälle till utbyte av synpunkter på de frågor utredningen sysslar med kommer att ges. Dessa överläggningar kommer att påbörjas under våren.

Sekreteraren i Statens handikappråd, Bruno Utbult, har för den statliga handikapputredningens räkning gjort en över-

sikt över handikapporganisationerna och deras verksamhet. Översikten kommer ev. att bli tillgänglig i bok- eller broschyrförm.

Statens handikappråd har tagit del av gymnasieutredningens betänkande om "Vuxenutbildning". Rådet finner det högst anmärkningsvärt att utredningen inte i något sammanhang nämnt handikappade. Många blir handikappade sedan de blivit vuxna. I många fall är det angeläget att den handikappade kan byta från ett kroppsarbete t.ex. till ett kontorsarbete eller annat tjänstemannayrke. Det är därför viktigt att den handikappade erhåller t.ex. systematisk fackutbildning, understryker Statens handikappråd.

Forts. å sid. 24

Riksförbundet för hjärt- och lungsjuka (RHL) söker anslag bl. a. för kursverk-

Socialmedicin på svältkost, men hopp om bättring år 1975!

Det är synd om människorna, sa Strindberg och har för de orden ofta blivit citerad. Om han levat i dag skulle han kanske med moderna sociala reformatorer morrat något i skägget om att det är verkligt synd om socialmedicinarna, dessa människor, som intar en nykelroll då det gäller att reparera upp vår mänskliga skröplighet. Vi har gott om verkstäder för andra sorts upp rustningar, jämfört med socialmedicinaren och hans människovård.

Eller vad sägs om socialmedicinen, denna disciplin, som för cirka tio år sedan fick en egen professor. Han heter Gunnar Inghe och måste ibland känna sig ganska ensam med sin vetenskap. De som planerar inom forskning, undervisning och sjukvård tycks inte riktigt kunna föreställa sig vad disciplinen socialmedicin innebär. I läkartidningen berättas om med vilken skärpa 1948 års läkarutbildningskommitté, som drog upp riktlinjerna för undervisning, tryckte på socialmedicinens betydelse. Men varken tjänster, anslag eller lokaler har kommit i den takt man drömde om på planeringsstadiet — 1948. Det har gått lång tid sedan dess. "Man är allmänt välvillig, men inte särskilt intresserad".

— Ären går, och vi börjar bli otåliga, säger professor Gunnar Inghe — han som blev professor i socialmedicin för tio år sedan vid Karolinska institutet i Stockholm. — Vi kan inte sköta undervisningen ordentligt förrän den förenas med klinisk verksamhet. Vi har också mycket att ge sjukvården, fortsätter professor Inghe. På många håll försummas nu de sociala aspekterna på sjukdomsfallen. Ofta vidtas inga åtgärder alls, vare sig av läkaren eller av kuratorn. En hel del fall är också så komplicerade att det krävs socialmedicinsk specialutredning.

Visst arbetas på det här området, men man saknar liksom en egen plattform att stå på. Och det är ont om utrymmen — kampen om golvytorna kan vara hård då man ska dra upp gränserna för resursernas fördelning. En ljuspunkt finns. När Huddinge sjukhus blir färdigt 1975

så ska där också finnas en socialmedicinsk avdelning, en ambulans verksamhet för "socialmedicinska problemfall" i nära anknytning till rehabiliteringen. "Den sociala etiologin", dvs. att klarlägga sociala faktorer som speglar in vid sjukdomens uppkomst, kan i enskilda fall få be-

Professor Gunnar Inghe.

tydelse såväl för diagnos och prognos som för behandling och rehabilitering. Det gäller inte bara analys av sjukdomsfallet från kliniska synpunkter — utan även omfattande studier i patientens sociala miljö: familjeförhållanden, arbetssituation, relationer till andra människor osv.

Ett modernt sjukhus kräver ett betydande behov av socialmedicinsk service. Vidare krävs medverkan av socialmedicinare i annan ordning än direkt medverkan på sjukhusen — försäkringskassorna t.ex. behöver inte sällan socialmedicinska utredningar av s. k. 90-dagars- eller pensionsfall, men nödgas ibland konstatera att adekvata organ härför saknas. Att socialmedicinen sättes på svältkost berör hela rehabiliteringsområdet. Här kräves bot och bättring även om vi hittills inte har hört talas om att våra socialmedicinare — smittade av tongångar från an-

Till i riksdagsberättelse för år 1967

Det finns en bok som heter "Riksdagsberättelse 1967". Ingen bokhandlare har någonsin hittat på att skylta med den i sitt fönster. Trots att boken innehåller så många intressanta saker. Alla problem — nästan — som utredes på statens bekostnad står i den här boken som har ett grått, dystert omslag och räknar ca 470 trycksidor. Och i detta utredningsmaskineri hittar man många kända namn, många riksdagsmän förstås, men också annat känt folk. För när man ska utreda saker behövs det känt och kunnigt folk.

Utredningar kostar pengar. Vi ska titta på tre stycken statliga utredningar, som har nära samband med vad vår tidskrift sysslar med.

1. Socialpolitiska kommittén, som avslutat sitt arbete kostade under sin "livstid" drygt en miljon kronor, för att vara exakt intill den 31 dec. 1966 blir det 1.175.403 kr.
2. 1961 års sjukförsäkringsutredning, som inte hittills producerat så mycket i trycksidor räknat har redan kostat mer än 750.000 kr. Och utredningen är ännu inte på långa vägar färdig med sitt uppdrag.
3. Smittlagstiftningsutredningen, som sysslat med ett föga populärt ämne, kostade dock inte mer än något över 100.000 kr, vilket var billigt, utredningsmässigt sett.

Som sagt: det är en ganska "dyr bok" för svenska folket, så dyr att man inte bryr sig om att läsa den. Vad vi nämnt här är bara en liten, liten del av vad den här boken kostar oss med innehåll och grå pärmar. För den verkligt bokintresserade finns här mycket att fundera över.

nan forskning — hotar med att lämna det svenska folkhemmet för bättre utvecklingsmöjligheter utomlands. — Ären går och vi börjar bli otåliga, säger professor Gunnar Inghe. Det låter ju inte så särdeles hotfullt, men är det inte ändå på tiden att vi ger nyckeldisciplinen socialmedicin vad den behöver?

Handikappade i dagens samhälle

Vi som företräder handikappörelsen, vare sig vi är handikappade själva eller, som jag, föräldrar till handikappade barn som inte kan föra talan i egen sak — vi kan alla glädja oss åt att det gjorts stora framsteg i handikappsaken i det här landet. Både myndigheterna och allmänheten har alltmer börjat vakna upp inför det faktum, att de handikappade tillsammans är en stor minoritet och en, trots alla förbättringar, fortfarande eftersatt minoritet. Det är de handikappade och långtidssjuka som representerar det väsentliga som finns kvar av fattigdom i det här landet.

Och det är många. Hur många är naturligtvis beroende på var man drar gränsen. Men jag räknar nog inte med några småhandikapp om jag säger att det enbart i produktiv ålder kan röra sig om åtminstone 400.000, kanske en halv miljon eller mer. Det är rörelsehindrade, hjärt- och lungsjuka, reumatiker, döva, hörsel- och blindade och andra allvarligt synskadade, mentalsjuka och psykiskt utvecklingsstörda — och flera andra grupper ändå. Räknar vi dessutom med ytterligare gruppen, t.ex. alkoholsjuka, blir det ännu fler.

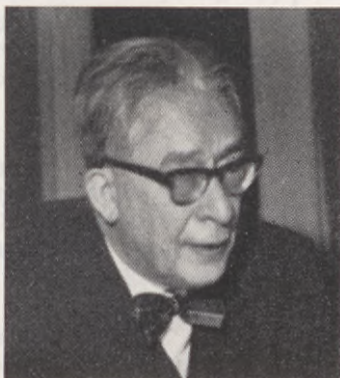
Så har vi dessutom 30.000 svårt handikappade barn, flertalet av dem utvecklingsstörda men också döva, blindade och rörelsehindrade och andra. Och sen finns naturligtvis en stor del handikappade bland våra snart 900.000 ålderspensionärer som kommer att bli drygt 40 procent fler till 1980. Det är i första hand just handikappen och långtidssjukdomarna som gör att det är svårt att vara gammal.

Nu är ju problemen tekniskt olika för skilda handikappgrupper. Det är naturligt att varje handikappad person i första hand vänder sig till den organisation som förstår hans egna problem. Det finns i det fallet olikheter även mellan dem som varit döva från barnåren och har åtbördspråket som ett väsentligt medel att kommunicera med andra människor, och sådana som har hörselrester som går att nyttja med hjälp av hörapparater och som kunnat lära sig mänskligt tal och språk på naturlig väg. I båda fallen verkar handikappet svårt isolerande, men problematiken kan ändå vara olikartad.

Och ännu mer uppenbart är det att en t.ex. normalbegåvad rörelsehindrad och en psykiskt utvecklingsstörd är två olika sorters människor.

Men alla handikappade har det gemensamt att det finns något hos dem som

Generaldirektör Richard Sterner,
ordf. i HCK.

hindrar och att det hindret är så allvarligt att det gör sig gällande snart sagt i alla faser av livet. Sålunda redan i vardagslivet. I skolan och utbildningen. På arbetsmarknaden. Överallt när de vill röra sig i samhället — i nästan alla mänskliga kontakter. I den mån det nu blir kontakter ty ett handikapp verkar i de flesta fall isolerande. Många blir sittande ensamma.

Allt det gör att om de tekniska problemen också ligger olika till för skilda grupper, så har vi också gemensamma intressen. Både rörelsehindrade, blindade och hörsel- och synskadade har intresse av att det görs handikappguider som talar om i vad mån vad som finns i samhällena i form av post, sjukassekontor, sjukhus, skolor, biografier, kyrkor och samlings-salar, affärer och annat är tillgängliga för handikappade. Om det finns trappsteg som hindrar, hissar som en rullstol får plats i eller inte, om den hörsalen har teleslinga eller inte, var den blinde tryggast kan gå över gatan etc. Därför har vi också i HCK

Vid den stora konferensen om norrlandsproblem m.m., anordnad av Handikapporganisationernas Centralkommitté (HCK) i Luleå i mars månad höll generaldirektör Richard Sterner följande anförande

varit med om ett initiativ till att det ska upprättas handikappguider i åtminstone större och medelstora städer — och det är lite ledsamt för oss att man inte funnit sig kunnat bifalla denna begäran här i Luleå. Vi tror att sådana guider också har den betydelsen att myndigheter och allmänhet bättre lär sig se bristerna i fråga om handikappvänlig utformning av våra samhällen.

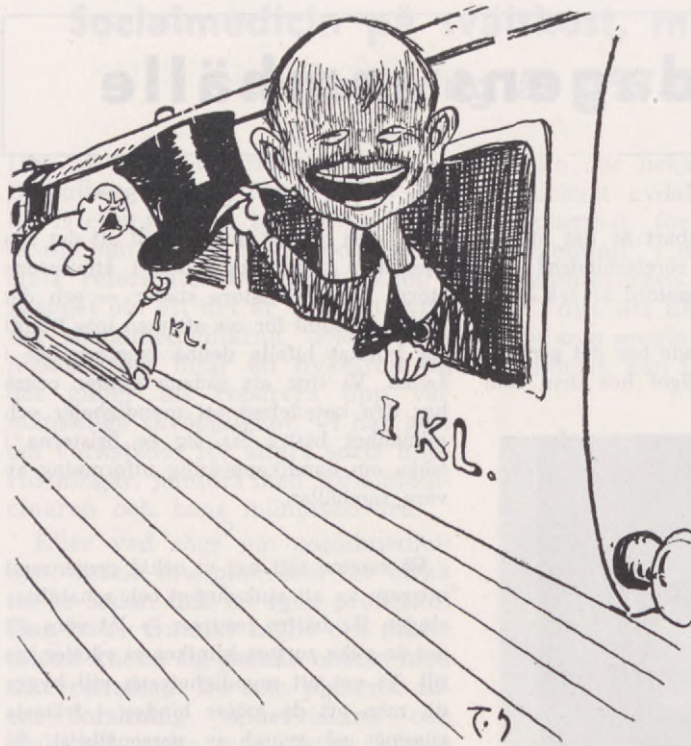
På samma sätt har vi också gemensamt intresse av att sjukvården och rehabiliteringen får bättre resurser — låt vara att det är olika sorters kliniker vi vänder oss till. Vi vet att myndigheterna vill bygga ut, men att de möter hinder, i främsta rummet på grund av personalbrist. Så får vi då ställa det kravet att de driver en personalplanering sådan att det hindret kan övervinnas. Så att t.ex. även övre Norrland kan få läkare, psykologer, kuratorer, sjukgymnaster, terapeuter och alla andra som behövs för våra behov.

Vi har gemensamt intresse av att arbetsvården byggs ut. Vi får erkänna att AMS verkligen söker bygga ut den. Men vi ser att det ändå är mycket som återstår. Och ännu mer märker vi det nu när det blivit kallare på arbetsmarknaden, särskilt här i övre Norrland. Då blir det strax svårare att placera de handikappade. Och varje gång en arbetsplats inskränker sin personal eller kanske helt stänger, så är det de handikappade som träffas hårdast. Ty det är främst de som blir kvar bland de 15 procenten som inte kan placeras när en verkstad läggs ned.

På samma sätt har vi också många gemensamma intressen att bevaka när det gäller skolor och utbildning. Det är stora ting som sker där nu. Det byggs så det knakar. Och vi kan inte säga att de handikappade blivit bortglömda. Tvärtom strävar man efter att göra den nya skolan sådan att så många som möjligt ska kunna få vara med i den vanliga undervisningen, vilket förutsätter att skolbyggnaderna blir med handikappvänliga och att alla erforderliga tekniska hjälpmedel väl utnyttjas. Och man söker också förbättra förhållandena för dem som är så svårt handikappade att de måste få undervisning i särskilda former. Men vi vet att det är långt kvar innan dessa mål nåtts. Vi måste vara med och skjuta på.

Forts. å sid. 16

Maj för 60 år sedan då stockholmsgrabben for till landet

Emanuel skulle skickas
bort för att sköta
hälsan — och "uppfostras"

Söndagen den 27 maj år 1906 gav Söndags Nisse ut ett specialnummer — det var barnets nummer — som handlade om socialhygien i många former. Men det viktigaste var kanske att barnen skulle få sol och luft och göras rustade mot tidens stora folksjukdomar såsom lungdot, difteri, tyfoidfeber m. fl.

Vi ska följa tongångarna i numret med hjälp av "Stockholmsgrabbens vaggvisa" som var ganska lång och ger oss huvudstadsglimtar från maj månad det året 1906.

Uppriktigt sagt kunde den här grabben, som skulle ut till landet, vara en ganska ful fisk mot sina medmänniskor. Som t. ex. då han högg hatten "af en gammal herre" just som tåget satte igång mot de gröna nejderna. Om detta kan vi läsa i "Bref från Emanuel" — han som skickas bort för att uppfostras. Men så här var det i Stockholm vid den tiden:

Ute blåser sommarvind,
göken gal som Jenny Lind.
Morsan står på Munkbroplan,
säljer kakor hela dan
mällkarameller
åt butiksmamseller.

Men låt oss följa Emanuels förehavanden ett tag: "Sen åkte vi in i tunneln och när det blef riktigt mörkt så kröp jag ner under soffan och nöp ett gammalt fruntimmer i benet så att hon skrek ta bort hund och så stack jag en knappnål i bene på en gammal herre med vitt skägg som satt och sof så han vakna till å sparka... de gamla fruntimret gaf hals och ropa på polis... Som vi

hör var Emanuel ingen snäll pojke precis. Men nog var det skönt ändå att komma bort ett tag för:

Gatan är så varm och het,
stackars Lunkan, som är fet!
Svetten rinner som en å
innanför och utanpå.
Bror är på gården,
jagar Måns och slår den.

Hur stod det till med nöjeslivet på den här tiden? Jo, "Operateras-sen hade öppnat för säsongen: Kaffe & Aftonkonsert kl. 5—11 e. m.". På Hasselbacken kunde man lyssna till "Kongl. Svea eller Göta lifgardes musikkår" och man kunde röka "ny utmärkt 12-öres cigarr" från Knut Ljunglöf j:or. Allt enligt annonser i spalterna från 1906. Men för enklare mamseller lät det så här:

Syster skurar trappan ren,
sätter stassen på sig sen.
Framför spegeln vill hon stå,
när hon tager hatten på.
Se'n skall hon draga
ut till dans i Haga.

Om hälsan finns naturligtvis ett och annat som ger en uppfattning om hur den sköttes. En annons förtäljer om "saltbad" på "största tyska

REVIGÖR ger god vigör

**Känner Ni Er trött och håglös?
Orsaken kan vara brist på någon
av vitaminerna. Då hjälper RE-
VIGÖR, som har alla 18 vitam-
inerna i bästa "littamilita" form:**

A 20000, B1 2800, D3 2000 IE, B2
7,5, B3 30, B4 60, B5 120, B6 6,
B13 8, C 400, kollinbit. 600, inosit
125, E 5, H 1,5,
K3 10, PAB 1,5,
U 5,5 mg, B12
12 γ/100 g.

**Bli pigg och
"uppåt" pröva
REVIGÖR redan
idag**

Receptfritt på apotek
samt i hälsokostaffärer

**AB CARLS-BERGH BIOKEMISK
OCH FARMACEUTISK FABRIK
GÖTEBORGS 47**

...sen bädda konduktörn å jag som låg överst såg fröken Hammar titta på ett porträtt hon kysste innan hon somna...

klimatiska kurort i de bayerska alperna" med "pneumatiska kammare, inhalations-, bad- o. drick-kurer af alla slag". Där fanns också "Örtelska terrängkurer, sjukgymnastik, kurparker" och mycket annat man kunde få vidare upplysningar om via "Kgl. Badkommissariatet". Det låter ganska militäriskt och antagligen var det fråga om ganska hårda kurer. Antagligen var det här heller ingenting för mindre välsituerat folk eller låglönegrupper enligt nutida språkbruk, men säsongen började i maj och slutade i oktober. Om man nu hade råd att resa. Men för att röra sig på lägre nivå i samma tid blir det:

Kvällen kommer varm och ljus.
Farsan går till Folkets hus,
morsan hem med värk i rygg,
spöar bror, för han är stygg,
grälar på syster,
för hon är yster.

Och på tal om annonser så kunde en sådan innehålla ganska många upplysningar om hälsotillståndet. En tandkrämsfabrik — det fanns sådana också för 60 år sedan! — har

en mycket lång text somt ger oss följande fakta om hälsan i Svea rike. Så här skriver tandkrämsfabriken i sin annons: "Rent af förkrossande är... resultatet af undersökningen af tänderna hos skolbarn och värnpliktige m. fl. visar att nittiosex procent (96) af befolkningen, såväl barn som vuxna, lider af tandröta. En värnpliktig vid 21 års ålder har i medeltal 6 tänder angripna af tandröta, endast rötter kvar efter 2 oxeltänder och 1 oxeltand utdragen..." I annonsen varnas för att "en vanvårdad mun är tjänlig uppehållsort för sjukdomsalstrande smittosamma sjukdomar såsom Lungsot, Difteri, Tyfoidfeber, Kolera m. fl."

Bortsett från Emanuels reseglimtar är annonserna nästan det mest intressanta i ett välgörenhetsnummer för barn. En annons med en naken kvinna tål jämförelser med dagens porr-littratur — man var inte så blygsam i spalterna år 1906 som man gärna vill tro i dag. I annonsen trycker man väldigt starkt på att det är ett erbjudande "för konstnärer och konstvänner, aktverk utan like, beslagtagning upphävd på grund af glänsande konstnärutlåtanden!"

Trampcyklar och rakknivar var flitigt annonserade varor, fast cykeln går mest under det högtidligare namnet "velociped". Nordiska Kreditbanken gav på sparkasseräkning 4 procent ränta och "Stockholms enda verkliga aftontidning är det självständiga och orädda Vårt Land, vecoprenumeration, 15 öre pr vecka..." Och sist bör nämnas att detta förnämliga nummer av Söndags Nisse, söndagen den 27 maj 1906 hade i redaktionen Hasse Zetterström, för illustrationerna svarade Oskar Andersson. Emanuel skrev allra sist i sin krönika att "nu ä ja framme hos presten" — det var dit han skulle på grönbeta och för att fostras. Och situationen just då hemma i Stockholm var ungefär denna:

Strömmen forsar grön och hvit,
dumma norsen simmar dit.
Farsan står på kajen,
slänger af kavajen,
tar sen med häfven
norsen utan lofven.

Folket hänger rundt omkring,
tittar och gör ingenting,
går på bron och vankar
utan några tankar
på alla bråken
uti riksdagskåken.

Carlos

Valborgsmässa och första maj

Valborgsmässa har firats här i landet i århundraden, men namnet Valborg infördes dock inte i vår almanacka förrän 1901, då den nuvarande namnlängden i sin helhet kom till.

Första maj var förr en av apostlagarna och firades till minne av apostlarna Filippus och Jakobus d. y. Båda dessa namn stod tidigare på samma datum, men småningom blev Filippus ensam herre på täppan. I och med ändringen 1901 fick han flytta fram en dag och ersätta Athanasius, som blev utmönstrad.

Athanasius var en gång kyrkofurste i Alexandria och avsattes från sitt ämbete inte mindre än fem gånger! Trots detta beklädde han det för sjätte gången vid sin död år 373 e. Kr.

I tyska almanackor förekom namnet Valborg långt tidigare än hos oss och stod tillsammans med de nyssnämnda apostlanamn på Första maj.

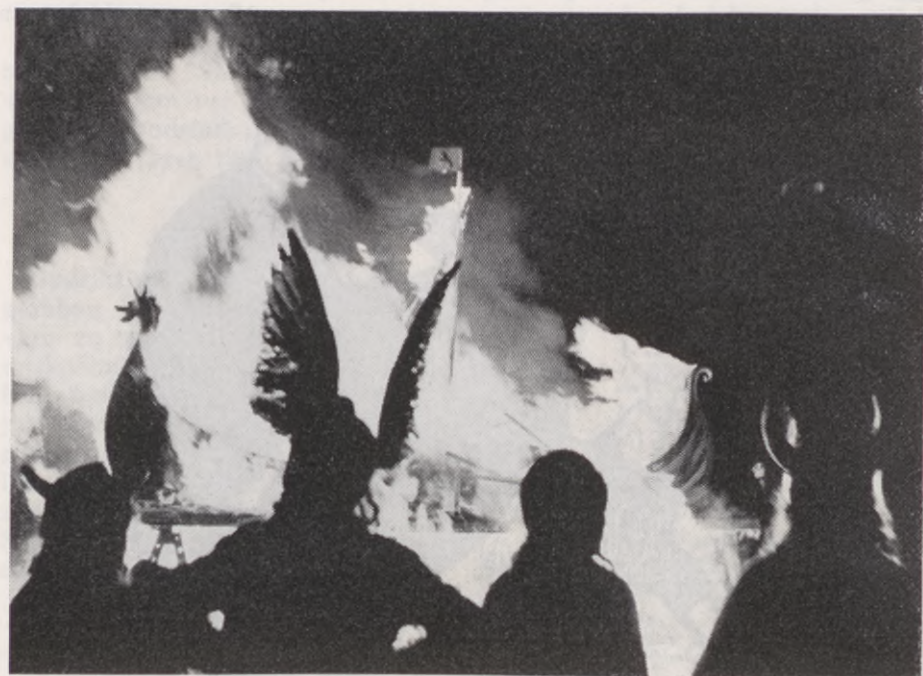
Valborg var en syster till den försae biskopen av Eichstädt i Bayern,

engelsmannen Willibald, och abedissa i ett av denne grundat kloster. Hon avled år 706 och begravdes i klosterkyrkan. Ur hennes stensarkofag påstods det fordom ha sipprat fram en undergörande vätska, som man brukade uppsamla i speciella stenkärl.

Valborgsmässan har alltså mycket gamla kristna anor i Tyskland. Det inslag av hedendom, som sedermera kommit i förgrunden, har samband med de bekanta s. k. häxkonferenserna på borgstoppen Brocken i Harz, där man för övrigt än i dag ägnar alldeles speciell uppmärksamhet åt en mängd invecklade Valborgsmässa- och Första majtraditioner.

Från och med 1939 är Första maj officiellt en "arbetsfri vardag" och skall alltså inte betraktas som en helgdag i detta ords egentliga mening. Möjligen kan den betraktas som "kyrkfri helgdag". Såvida den inte råkar inträffa på en söndag.

SEWAM

Majbålet har blivit en symbol för vårens ankomst och den traditionen lever kvar än. Majeldarna flammor i vårkvällen nu liksom förr. Den här majbrasan ligger långt bort i historien, närmare bestämt är det våra förfäder vikingarna vi ser i eldskenet.

Riksförbundets regionkurser började längst och slutade i Sydsverige. Träffen med sydsvenskarna, föreningsfolk hölls på Kurhotellet i Tyringe, 10 km väster om Hässleholm. Ett deltagare kom till kursen.

Ett bokslut om R-kurser och föreningsaktivitet

RHL — det är en förkortning för namnet Riksförbundet för Hjärt och Lungsjukvård. Riksförbundet bedriver en mångsidig upplysnings- och informationsverksamhet.

Vi informerar patienterna på lungsjukhusen om aktuella social- och försäkringsfrågor som berör deras förhållanden, rättigheter, möjligheter och skyldigheter.

Vi anordnar upplysningsmöten ute i samhället om hjärtsjuka i dagens samhälle med film, föredrag av läkare osv. Dessa möten är mycket populära och det kan ibland vara ett problem med lokalitet. Faktiskt har man i några fall fått behöva lokal i all hast för att ge plats åt alla.

Våra regionkurser är ett led för en aktivt vare medlemsvärd. Regionkurserna ger utblick över verksamhetsfältet i stort. Vi samlar föreningsfolk regionvis och lär oss mera om våra frågor.

Regionkurser 1967

- KURS ● I ÖREBRO DEN 21—22 januari
- KURS ● II LINKÖPING DEN 11—12 mars
- KURS ● III TYRINGE DEN 8—9 april

Margit Andersson, aktiv föreningskvinna i "hjärt & lungs" lokalförening i Östergötlands län.

● AKTUELL MEDICINSK LITTERATUR:

En bok om "Stress"

"Stress i arbetslivet" heter en skrift som utgivits av Personaladministrativa rådet och Svenska Industritjänstemannaförbundet. Den är författad av med. lic. Lennart Levi, Karolinska sjukhuset, och industripsykologen Kurt Bronner, PA-rådet. Skriften har stort pocketbokformat, 148 sidor, och kostar 18 kr, vilket måste sägas vara något i överkant. Detta kompenseras måhända av en väl genomtänkt disposition, av ett uttömmande referensregister och publikationsregister. I en eventuellt kommande upplaga borde kanske hänvisningsregistret delas upp i två avdelningar: ett mera genomtänkt sakregister och ett personregister.

Stress är ett tillstånd i organismen som uppkommer på olika påverkningar. Åkommorna kan sägas ha växt i det moderna industrisamhället, men även på kontor och andra arbetsplatser. Den kortare arbetstiden, automationen, större ansvar och inte minst ett ganska utbredd status-tänkande, är bland de faktorer som bidragit. Det finns ett antal andra mer eller mindre betydelsefulla orsaker.

Stressproblemen är allvarliga, men man bör nog tills vidare inte alltför mycket övervärdera deras betydelse. Gränserna mellan att vara sjuk och frisk är ibland diffusa och sambandet mellan soma och psyke (kropp och själ) är fortfarande inte tillräckligt utredda. Därför krävs det åtskilligt inte bara av kunskaper, utan också av gott omdöme av dem som läser skriften och sedan i sin tur skall bedöma situationer och ge råd till andra människor.

I vilken utsträckning stressfrågorna skall penetreras, diagnostiseras, är enligt anmälarens uppfattning inte tillräckligt klarlagt. Hos många människor är t. ex. inte alltid önskvärt att uppmärksamma en latent åkomma, att eventuellt uppamma ett vårdbehov, eftersom det inte finns resurser att konsekvent fullfölja en adekvat behandling.

Reklamtecknare Staffan Wirén har illustrerat boken. Maneriet i de 26 teckningarna är enkelt men distinkt. De flesta av dem är genialt utförda; associationerna till ämnet är förnämliga. Men då det gäller omslaget blev tydligen tecknaren och de båda författarna en aning psykade i sin ambition: Man ser ett tjugotal stressade män, men inte en enda kvinna...

Henric Thörnblad

■ HANDIKAPPADE I DAGENS...

Forts. från sid. 11

De handikappade bor sämre än genomsnittet — samtidigt som just deras handikapp ofta ställer särskilda krav på bostäderna. I det fallet har vi likaledes ett gemensamt intresse av att driva på, ty här har det hittills gjorts på tok för lite.

Är man svårt handikappad kan man få förtidspension. Det är vi tackasamma för ty utan det skulle den blinde, den rörelsehindrade och många andra få sitta och tigga — så som man fortfarande kan se på många andra håll i världen. Men den som inte är handikappad har bättre garanti för att få bättre pension när han blir gammal allteftersom standarden stiger. Den handikappade har sämre garanti i det fallet. Får han en pension när han är ung så kan han efterhand komma allt mer på efterkälken jämfört med jämnåriga kamrater som får sina reallönehöjningar. Det behövs en helt annan standardsäkring av de handikappades pensioner.

Det är dyrt att vara handikappad. En rörelsehindrad eller blind får åka taxi oftare än andra. Den döve eller starkt hörselskadade kan inte telefonera, utan måste ibland företa extra resor för att komma i kontakt med någon annan människa. Nu finns det ju möjlighet att få invaliditetsersättning för den som inte har pension, men har höga levnadskostnader till följd av sitt handikapp. Men sådana invaliditetsersättningar utgår bara till knappt 3.000 personer i arbetsför ålder. Det är på tok för lite.

En annan form av invaliditetsersättning kallas vårdbidrag. Det utgår till omkring 5.000 föräldrar som har mycket extraarbete med svårt handikappade barn. Även i det fallet tror vi att det är många fler som skulle behöva få den formen av bidrag.

Ungefär 10.000 pensionärer får invaliditetstillägg för extrakostnader vållade av handikapp. Också i detta tredje fall tror vi att siffran borde vara mycket högre.

Det här är bara några exempel på gemensamma intressen som vi har — och som vi söker driva i våra HCK-organisationer både ute i landet och på rikspanet — och i Statens Handikappråd. Det är klart att vi kan uppträda på ett mera tungviktigt sätt om vi arbetar tillsammans när vi har dessa gemensamma intressen.

Det är därför som våra gemensamma organ är så viktiga. De behöver byggas ut, få bättre resurser. Det är inte till att begära att människor, som är svårt handikappade och trots det ska klara sin egen försörjning, alldeles utan hjälp ska kun-

na klara dels arbetet i den egna basorganisationen och dels också samarbetet inom ett HCK-organ. Vi behöver samhällets stöd också i det fallet. Det har också getts i vissa fall — t.ex. i form av en gemensam lokal för organisationerna och HCK. Och i form av en heltids- eller halvtidskraft som kunnat sitta på denna lokal och hjälpa till med de olika samordningsuppgifterna.

Vi har ofta hört att allmänheten och myndigheterna undrar över att det finns så många handikapporganisationer. Inte sällan känner man sig förvirrad när först den ena och sen den andra organisationen kommer med sina uppaktningar. På det är att svara att det finns många sorters handikappade. Men dessutom bör det också svaras med en motfråga, nämligen denna: Om ni tycker att vi borde uppträda gemensamt i frågor som är gemensamma — så varför hjälper ni oss inte då mera så vi får lättare att odla vårt samarbete?

Vi har kommit upp hit till övre Norrland några stycken för att få närmare kontakt med handikappproblemen just här. Vi föreställer oss att här måste finnas särskilda problem som sammanhänger med avstånden och den ringa folktätheten. Det är saker som ju måste göra isoleringen för handikappade ännu värre.

Vi kan dessutom se i statistiken att det finns särskilt många handikappade just här. Det finns för närvarande ca 160.000 förtidspensionärer, dvs. omkring 3 procent av folkmängden i produktiv ålder. Men i Norrbottens och Västerbottens län är det över 4 procent. — Det är de högsta siffror som redovisats för något län. Och i glesbygderna här uppe är det ca 6 procent, även det rekord för landet.

Vad beror det på? Somliga tror att det är det begränsade registret av sysselsättningsmöjligheter här uppe som gör att särskilt många måste förtidspensioneras. Det låter ju troligt. Men själv vill jag ifrågasätta om inte en annan faktor är ännu viktigare. Nämligen utflyttningen. Alltså att det är de friska som flyttar ut i första hand och så blir det kvar en allt högre procent handikappade.

Vi tror att det behövs en mer systematisk planering i handikappfrågor. Den måste börja med att man söker svar på frågan hur många handikappade det finns. Redan det är en svår uppgift. Den förutsätter förberedelser där både läkare, statistiker och folk från handikappvärlden måste medverka. I några län och på några platser har man försökt det. Bäst har man kanske lyckats i Göteborg, åtminstone vad gäller de rörelsehindrade. På de flesta andra håll vet man alldeles för lite. Det är tid att vi äntligen får en bättre kartläggning så att vi får en säkrare informationsbas för åtgärderna.

I vilket fall som helst så väntar vi oss mycket av denna konferens. Den är av stort värde för oss från Stockholm. Vi behöver lära oss om de här problemen. För vi vill ju också vara med om att skjuta på så att det blir bättre. Vi får visserligen i regel inte som handikapprepresentanter sitta med i kommittéer som drar upp planeringar som blir av betydelse för de handikappade. Av någon anledning är man sparsam med att ge handikapprepresentanter sådana utredningsuppdrag — medan det anses helt naturligt att jordbrukare är med i jordbruksutredningar och arbetsmarknadens parter i utredningar som rör arbetsmarknaden. Men vi får väl skjuta på ändå. Och ju mer vi lär oss dess bättre kan vi.

Arbetsterapi och Hobbymaterial

Skinn, läder och pälskinn för alla ändamål.

Verktyg och tillbehör för skinn- och läderarbeten.

Arbetsatser i rikhaltig sortering.

Sadeljord såväl mönstrad som enfärgad i 30 färger.

Väskhandtag i pärlbambu, rotting, trä och metall.

Mosaik i olika utföranden.

Pärlor och Stenar av trä, glas, kristall och metall.

Halsbandslås; Broschnålar och Manschettknappmekanismer i olika utföranden.

Silvertråd och silverplåt i olika former och dimensioner.

Tänger för trådarbeten.

Begär prislista och prover. Vi sända gärna påseendesändningar på öppet köp.

Firma SUNE ENGLUND, Örebro

Klostergat. 18, Postbo 266
Tel. 019/12 09 14 - 12 10 95

Vi pratar om...

tämligen ensidig, vävning, ryor, arbeten som visserligen är ämnade att hålla koncentrationen vid liv så de gamla inte sitter och drömmer sig tillbaka till anno 90.

Men man bör väl i all rimlighets namn respektera den gamla som människa och person, inte bara som ett studieobjekt i det sociala maskineriet.

Trivsel — eller ett socialt maskineri?

Kan det tänkas att man kunde variera konfekten, låta de gamla själva bestämma vad de vill sysselsätta sig med. Kanske kommer då föreståndarinnor till överraskande och positiva resultat. Här kanske rent av finns trådar till gemenskapen som tycks vara svårare att spåra upp än en härva i Sherlock Holms mysterium. Tänk Er att tre, fyra äldre herrar vill spela kort, är kortspel förbjudet på ålderdomshemmen? eller samlas kring frimärken.

Där finns redan en liten grupp, samla då dem, låt gärna en frimärksexpert komma med i cirkeln. Kanske vill några gamla damer brodera på stramalj, forma i keramik, bilda en läsecirkel.

Vem säger att samtliga cirka 40 personer vill knyta ryor för att samla tankarna?

För dyra projekt? ... jag tror inte dessa individuella hobbyssysselsättningar skulle ställa sig nämnvärt dyrare än bara en enda.

Och nog borde väl varje litet försök prövas i det stora hela sammanhanget.

— De gamla vill bara sitta för sig själva på rummen, var en mening som vi ofta hörde upprepas suckande av terapeuter, och varför vill de gamla sitta där. Det måste finnas en orsak, kanske inte så djuplodande när allt kommer omkring.

De moderna sällskapsrummen låg mest tomma, man kunde gå dit, gå både bildligt och bokstavligt gå dit för att måhända finna orsaken. Det finns ingenting att klaga på i inredningen av dessa sällskapsrum, ett dockskåp kunde inte vara bättre planerat in i minsta detalj än vad dessa hem var, när man bygger ålderdomshem sparar man inte på millionerna.

Vi har visserligen också sett orsaken, men det är en annan historia. Frågan är om det är så lyckligt med den modernstilen genomförd över hela skalan, så sitt och — ligg och ljusvänligt och hela trivselsn går förlorad. Människor som är födda på 80—90-talet kanske saknar sin egen hemmiljö av snidade skåp och jugend stil. Ett sällskapsrum helt i den gamla stilen skulle kanske fylla en funktion i trivselmönstret. Bristerna, som jag såg dem gäller inte vården för de gamla, utan svårig-

Forts. å sid. 18

kan inte genomdrivas systematiskt som ett slags led i en undervisning. Någonting var det som inte stämde i hela denna sysselsättningsterapi, men vad, jag kan inte besvara den frågan, jag tror inte att experter heller kan, inte riktigt, de kan möjligtvis redogöra för var det skorrar falskt, men inte hur man exakt ska kunna träffa den rätta tonen, den som lockar fram gemenskapen.

Vad som klagas på från internt håll är att de gamla helt enkelt vill vara ifred, sysselsätta sig med andra ting än hobbyterapi, samla stenar, fotografera, brodera, läsa.

En nittioårig gammal dam som hurtigt drogs med i terapi för att träda pärlor till halsband svarade — Jag har arbetat nog i mina dar... En liten fin vink kanske... Men det är ju inte fråga om arbete i egentlig mening, meningen och målet är att de gamla inte ska bli apatiska — så långt är allt gott och väl, men vad som fattas är individuell samhörighet med varje person. Sysselsättningsterapi är

Marianne Hellmér har varit ute i landsorten några månader och tittat på "sociala verkligheter".

Hon har bl. a. besökt en rad ålderdomshem av olika typer — kraven på de gamla att "skärpa sig" för att inte "stelna till" kan drivas för långt. Det gäller att hitta en ton som lockar fram gemenskapskänslan, annars flyr de gamla från den moderna terapien till ensamheten på sina rum, säger Marianne Hellmér. Man måste respektera den gamla som människa och person — "inte bara som ett studieobjekt i ett socialt maskineri".

Om denna något "annorlunda syn" på åldringvård och gemenskap får vi veta mera i detta debattinlägg.

Man gör onekligen en del reflektioner gällande trivselsn för de gamla här i landet, när man tagit en titt på ett flertal olika ålderdoms- och pensionärshem i välfärdssamhället.

Vi fick se ganska mycket i den vägen, och allt var måhända inte gott trots välviljan och stora insatser som låg bakom samhällets och de olika instansernas gemensamma intresse, knutet just till detta enda riktiga att vilja göra något för de gamlas trivsel.

De gamlas trivsel, är ett uttalande i stil med det gamla nötta ordspråket "säga tulipanaros, men göra den", trivselfaktorn som ansågs nästan överskuggande på dessa hem, och det måste sägas med beundran att alla från biträden till intendenter och föreståndarinnor sparade ingen möda på att förmå de gamla trivas.

Trivas måste man ju inte sant, när så mycket görs efter konstens alla regler i nya ultramoderna hem med sällskapsrum och TV och små matsalar med den rätta sortens designade moderna möbler.

Därför var det ett så beklämmande faktum att så få verkligen såg ut att trivas, att nästan inga ville samlas i de eleganta salarna, att de måste nästan dragas iväg till sysselsättningsterapi, bort från sina egna rum och ut i kollektivet och gemenskapen.

Alla dessa hem hade sysselsättnings-terapi på programmet, och den egentliga drivfjädern till detta var alltså gemensamhetsfaktorn.

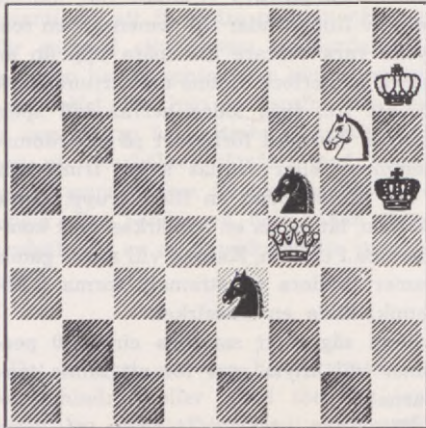
Man vill få de gamla att komma med i gemenskapen, göra någonting, sak samma vad, träpärlor på trådar, knyta ryor, väva, en mycket behjärtansvärd önskan och helt säkert till de gamlas bästa, — om bara de gamla velat vara med och leka —. Men, och här kommer strecket i räkningen, de gamla ville inte.

Intendenter och föreståndare må vara aldrig så psykologiskt skolade och års-långt insatta i den sociala verksamhet de gjort till sin; gemenskap och samhörighet

PROBLEM
av Bror Larsson
Schack-Nytt 1947

Matt i 2 drag.

Ovan ett problem av den nyligen avlidne svenske problemisten Bror Larsson. BL var ett internationellt namn inom problemkonsten och mångårig problemredaktör för Tidskrift för Schack's problemavdelning.

Då uppgiften inte tillhör de svårlösta, överläter vi lösandet åt våra läsare.

MORRA-GAMBITEN

är inte precis någon vanlig gäst i internationella turneringar. Det är därför speciellt intressant att följa detta parti mellan normannen Petersen och finländsmästaren Westerinen.

■ TRIVSEL ELLER ETT SOCIALT...

Forts. från sid. 17

heten till rent personlig kontakt med varje inneboende.

Dessutom är kraven på de gamla för stora, man kräver att de måste skärpa sig, att 80-90-åringar ska vara aktiva för att inte "stelna till" även här måste ju gränsen gå någonstans.

De gamla ska ha rätt att också få vara ifred. Sysselsättningsterapi är nog bra, men hänsyn är bättre, i största möjliga utsträckning bör man söka tillgodose varje enskilds önskemål. Då först blir allt tal om större gemenskap till en realitet.

MORRAGAMBIT

Finn Petersen H. Westerinen
spelat i Trondhjem 1958

1. e4	c5
2. Sf3	Sc6
3. d4	c × d4
4. c3	d × c3

Svart antar gambiten, men även de avböjande fortsättningarna 4.—, d5 eller 4.—, d3 kommer starkt i fråga.

5. S × c3	d6
6. Lc4	e6
7. 0—0	—

En skarpare och troligen också effektivare fortsättning var genast 7. De2 med utvecklingen av damflygeln.

7. —	Le7
8. De2	Sf6
9. Td1	Dc7
10. Lf4	—

10. Sb5 gav ingenting, ty springaren drivs bort med 10.—, Db8 och 11.—, a6.

10. —	e5
11. Le3	—

Bättre var 11. Lg5 och möjligen senare L × f6.

11. —	a6
12. a4	0—0
13. h3	h6
14. Tac1	Le6
15. Sd5	L × d5
16. e × d5	Sb4
17. De1	a5
18. Ld2	Db6
19. Le3	—

Bättre var att byta på b4.

19. —	Dd8
20. Sh2?	—

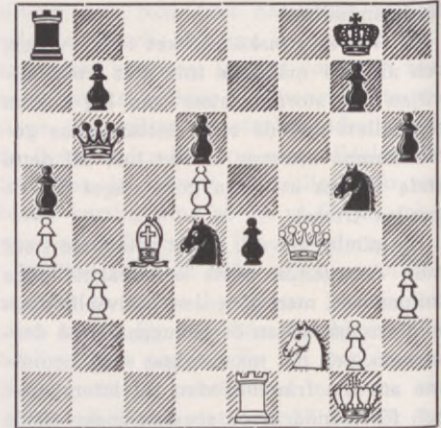
Förbereder ett kungsangrepp, som dock inte har några förutsättningar att lyckas.

Vit försvarar med detta försök sin ställning.

20. —	Sd7
21. f4?	e × f4
22. L × f4	Lf6
23. Df2	Sc5
24. b3	Te8
25. Sg4	Se4
26. Df3	Lg5
27. Te1	f5
28. Sf2	Db6!
29. L × g5	S × g5

Svarts ställning är redan överlägsen.

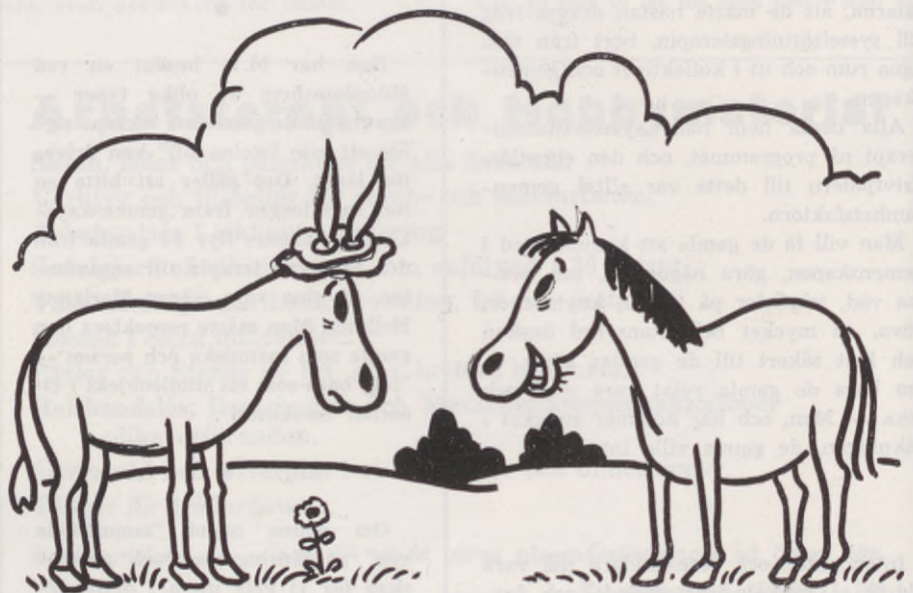
30. Df4	Te4
31. T × e4	f × e4
32. Te1	Sc2
33. Te2	Sd4
34. Te1	—

Det sägs, att när ett angrepp avisats, så brukar motangreppet slå igenom. Så är här också fallet och svart kommer nu med en både elegant och kraftfull avslutning.

34.—	Sdf3!!
34. g × f3	S × h3†
vit gav upp.	

Filosofi i djurvärlden

— Vi hästar kommer så småningom att försvinna, men åsnor kommer det alltid att finnas!

SARA TEASDALE

Råd till en flicka

I svensk tolkning av
Nils Ekman

Ingen värd att äga
helt man äga kan.
Kom ihåg det väl,
när en vän du får!
Denna sanning, denna ädelsten,
lägg den mot din heta kind,
fäll ej mer en tår!

Se på ädelstenen,
när du ensam är,
och se in i djupet och dig läran lär!
Du skall finna där en lycka, ren
och sann:
Ingen värd att äga
helt man äga kan.

G. Perner

På tredje årets sommar fick far ett stort Amerikabrev med många frimärken på. Svenskamerikanen skrev och ville att far skulle fortsätta att sköta om hans "farm", som det stod i brevet. Själv hade han nu "built a very big hause and bought a car". Far tyckte inte om den blandning av svenska och engelska ord brevet innehöll. Vi räknade ut i alla fall att svenskamerikanen hade klarat sig ganska bra därborta i Västern, byggt ett stort hus och köpt egen bil. Det var inte småsaker det, sett med våra ögon! Men nog borde han väl veta att vi i Sverige säger bil och inte "car", menade far. — Inte glömmor man väl sitt eget språk på tre år?

Alltså pendlade vi iväg, far och jag, mitt i den granna försommarn, till "farmen" som far sa skämtsamt

...borta hos Nickes steg sorlet och ropen allt högre allt eftersom den ljusa sommarnatten blev djupblåare — inga myggor kunde stoppa deras festglädje ...

Yra i grön försommartid

■ Text: KI-LO-WATT

■ Teckningar: SVEN BJÖRNSON

och tilla, att vi hade "indianer" vi också i grannskapet. Far menade Nicke och hans familj, våra vildvuxna grannar. — Undrar om dom brutit sej in och förstört en massa saker ... dom där kan göra vad som helst ... får se då vi kommer fram, sa far bistert och ryckte i tömmarna så att Grälle, som slumrat till i värmen, blev så förvånad att han travade vackert en god stund. För Grälle var inte van så hårda tömryck, åtminstone inte alls den här årstiden då folk i bygden tog dagarna ganska lugnt.

Vi kom fram i skymningen. Gården låg så vackert med träd och blommor runt omkring. Ingenting syntes förstört. Far hade för säkerhets skull skaffat fönsterluckor och skruvat till, så inte skulle man komma in fönstervägen. Nu tog han bort luckorna, och några humlor som kommit mellan luckor och fönster brummade som en bilmotor, eller en "car", sa far som var på gott humör denna ljumma sommarkväll. Det dröjde inte länge förrän Nicke kom travande och ställde sej att titta på

oss. Längre stod han vid gärsgård, bara glodde i ett som hans sed var, stod länge ordlös och liksom trampade vatten, gnagde på grässtrån, flyttade fötterna, grävde i byxfickorna som om han tänkte plocka fram något som aldrig kom fram.

Det var Nicke, men ändå inte samma kille som stått och trampat vid gärsgård vid andra tillfällen vi besökt svenskamerikanens gård, under längre eller kortare perioder. Nicke hade genomgått en mycket stor förändring. Han var snygg och ren, såg till och med nytvättad ut, hade skor på fötterna, var nyklippt och putsad som en pojke från stan. Vad kunde ligga bakom en sådan metamorfos? När far tagit bort den sista fönsterluckan, just som vi skulle gå in i huset, var det som om Nicke tuggat färdigt på grässtråna, sökt igenom fickorna i sina byxor och kommit fram till en slutsats: — Då är ingen som "bråtit" sej in, sa Nicke, och flinade med hela ansiktet, precis som han tänkt att alla dessa säkerhetsåtgärder, fönsterluckor och skruvar far sysslat med,

egentligen var ganska meningslös, bortkastat jobb helt enkelt. — Nej, då man har en så fin vaktkonstapel, måste väl tjuvarna ha få tillfällen att ta sej in ... eller hur? sa far och log lika soligt som Nicke gjorde. Då traskade Nicke iväg hastigt som om han förstått undermeningen i svaret om sin "vaktjänst".

— Undrar om Nickes har vunnit på lotteri, menade far då vi kommit in i stugan. Sen hämtade vi vatten, öppnade fönster, vädrade ut hela huset ordentligt. Ja, visst såg Nicke ut att ha klättrat åtskilliga pinnhål uppåt på samhällsstegen. Han såg både välfödd och snygg ut numera. Svaret skulle väl ge sig så småningom. Vi skulle dröja kvar en vecka minst, ha en riktig skön sommarledighet på svenskamerikanens gård, göra en del små reparationer och lättare sysslor, måla huset, se till att allt var i gott stånd. — Vi får betalt för jobbet ... i amerikanska dollar ... sa far med eftertryck innan vi kröp till kojs den första kvällen. Dan efter skulle mor komma på sin trampcykel och sköta hushållet, "åt sina två karlar", som hon sa innan vi satte oss i kärran och åkte iväg.

Förändringen hos Nicke låg närmast hos hans syster, en snygg och prydlig flicka. Hon jobbade på sjukhus inne i stan, men var nu hemma på sommarledigt med sin fästman i sällskap, en trevlig prick som snart blev bekant hos oss, kom över och pratade, hjälpte far att blanda färg och deltog i målningen av stugan som om det varit hans självklara plikt. Vi hörde av hans kommentarer, att han kände till de "kriminella" historierna om Nickes bröder, som för tillfället var borta, jobbade med skogsdikning, men skulle komma hem i veckoslutet. — Då blir det säkert "oroligt" på tomten därborta, sa fästmannen, som hette Robert, strök svett och hår ur pannan, blandade färg och penslade på stugans väggar med en fart och skicklighet som gjorde att huset, byggt i två våningar, var färdigmalat långt tidigare än beräknat. — Du ska ha ersättning, så klart, menade far — de amerikanska dollar som fanns disponerade för arbetet på gården var ett "guldregn" Robert skulle ha del av.

— *Dä är ingen som har "bråtit" sej in, sa Nicke och flinade med hela ansiktet.*

två rum lediga på andra våningen. De plockade i all hast ihop sina ägodelar och gjorde en hastig reträtt över till vårt. Eftersom det var en skön kväll satt vi också ute kring ett bord, bakom vårt nymålade hus, och medan vi drack kaffe och åt nybakade bullar likt det fredliga svenska folk, som finns i skolläse-boken Sörgården, pågick sjöslaget med drinkar, skratt och vilda rop borta på Nickes friluftsteater. När myggorna började bli alltför blod-sugna i vår gröna värld gick vi in, men borta hos Nickes steg sorlet och ropen allt högre allt eftersom den ljusa sommarnatten blev djup-blåare; inga myggor kunde stoppa deras festglädje.

Troligen hade festglädjen hårdnat till medan vi sov i vårt nymålade hus. För på morronen låg bordet

...han satte sej med flickan i knäet och sjöng om "sin sjösäck och sin mandolin..."

omkullslaget därborta hos Nickes, glas och porslin låg sönderslaget och glittrade i morronsolen, bordduken hade blåst iväg ut i potatislandet och "kyparens vita rock" låg sönderri-ven och fläckig tillsammans med några stolar som gått över styr i gräset med benen i skyn. Någon människa syntes inte till på hela Nickes tomt, bara spillor av festen i grönskan.

Men mer eller mindre slocknade människor fanns nog därborta. Lite fram på dagen kom Nicke smygande fram till gårgårn, gjorde någon signal upp till systemn och Robert som bodde hos oss på andra våningen. Om en stund kom systemn, hon som jobbade i sjukvården i stan, med en förbandslåda hon lyckligtvis haft med sej. Hon gick sakta bort till sitt hem med sin sjukvårdsutrustning. Hon var säkert sysselsatt ett par timmar med att reda upp sår och skavanker lördagsfesten gett. Det var så tyst på teaterscenen denna dag, ända tills aftonen, då de sårade med vita omslag kring huvuden och armar dök upp på gårdsplanen igen. Några lemman tycktes dock ej vara helt borttappade eller allvarligare skadade, uppgav den riktiga systemn, då hon efter några dryga timmars sjukvårdstjänstgöring återvände till oss. Men man gick i alla fall omkring och letade, efter förlorade grejor; en fiskade upp sin klocka ur gräset med hjälp av en rostig krat-ta, en annan fick tag i sin penning-börs, som inte var 'stulen' som han först beskyllt en av Nickes tidigare kriminellt belastade bröder för. Det var "kyparen", den yngre systemns fästman, som beskyllt Nickes mellanbror för stölden, och därför fått sin vita rock söndersliten under nat-tens festyra. De två festbröderna omfamnade nu varandra hjärtligt i en försoningsscen, då pengarna åter-funnits. Det var det vackraste man kunde se på scenen den andra af-tonen i skymningen. Kyparen vek kärleksfullt ihop trasorna av sin vita rock — det var slutvinjetten. Sen låg scenen där städad igen, sto-larna var upprättade, bordet likaså, glasskärvor och alla kringslängda saker var bortstådade. Sjäva vad man vill om Nickes — de lämnade i alla fall inte scenen ostädad på sin som-marteater. På måndagens morgon fanns inga spår efter ett stormigt veckoslut i gröngräset — sånt slut-betyg kan inte ges nu åt våra mo-derna naturförstörare i alla katego-rier.

STATUS BILDKRYSS

G.P.

LÄMNA TILL FÖR- VÄR		SÄVIDA				BOSS- MÄTT SÄLDER RÄSER									
				RADIO- FIR- MA				SÄGS RID- DAREN I		IS- RÄN- NA					
DUM GÅR I KLÄ- DER			SÄGS TILL FRÄM- LING	AVISA STORA FESTEN		FÖR- PUP- PAS									ILAR I VÄG
						"SON- DER			HAR SINA KÄR- NOR	OXID					
BLIR MAJ- STÄNG	SPÄR BAD- PLAGE					FÖR- SIKTIG KLASS- VARA									DRAS TÄND FÖR- BJUDEN
		ÄR OFTA KOCKEN	SÄNGA- RE	HAR ORV		KAN HA FLOR KYLDA				EDAMER INGRÄ HÖLME					
BOSTÄ- DER SKRI- KA				DET SAMMA SOM SLITA			ÄR OLIK SOLGUD								
FINNS FÖR TV SAM- FUND						LJUS- GLIM- TAR									SAFTI- GA FRUK- TER
				LÄGGA PÅ			GAMMAL KUNG LÄN- SERA		HAR PÅN KÄNDE ÖND HAND- LING					BÖRJAR LARM MED	
FÖLJE PÅ VÄG						FÄR BABY OKOKT		KAN DRÄ- GARE HETA TRÄD							
FJÄS PÅ BRÅDE	KNIPER UPPÅT			PLATS FÖR KAMP TALA					IS- BRY- TARE	FINNS SAGA OM					
			STUDIE		TID I UT- VECK- LINGEN		VILL KAN- SKE SÄNGE RÄSER		GUNNAR GREN FÄRKOST						IN- MUN- DIGA
TRANA						UTFÄR- DAR STRÄFF SÄGS VA PÅ GULD									FÖR- FÄRAN DE RIKS- TELEFON
SKÄMT- HISTO- RIER															
VRED									KORT- SPEL						
		MAGRA								STYR					

nr 5

Namn

Adress

Postadress

Lösningarna måste vara Status redaktion, Box 3196, Stockholm 3, tillhanda senast den 10 juni. För att få delta i tävlingen skall tävlingsbrev vara märkta "Bildkryss nr 5". — Tre priser utdelas som vanligt, nämligen ett på 25, ett på 10 och ett på 5 kronor. Lösning och pristagarnas namn meddelas i Status augustinumner.

HULTAFORS sanatorium

FYSIKALISK-DIETISK KURANSTÄLT
ENSKILT SJUK- OCH KONVALESCENTHEM

300 m. ö h. i stärkande
barrskogsluft 140 vårdplatser. Behandl. av reumatiska

åkommor, nervsjukdomar, mag- och tarmlidande, luftvägs-, hjärt- och kärlsjukdomar och andra sjukdomar. Vila och rekreation. Ej sinnessjukdomar eller tbc. Överläkare Dr N. Blomstedt. Invärtes sjukdomar. Spec. Hjärtsjukdomar. Konsult läkare Dr I. Unhäll. Spec. Nervsjukdomar.

Begär prospekt Tel 033/950 50 Pa HULTAFORS

Lugnande tabletter och lugnande besked . . .

Men en skillnad finns det mellan ett lugnande besked och en lugnande tablett. Det förra tillför vårt medvetande nya intryck, som kan förankras i minnesfunktionen och bringa oroliga tankar i balans.

Tabletter, däremot, tillför oss ingenting nytt, bara dämpar det gamla. Som ersättning för ett klokt, varmt och vänligt samtal är en tablett mycket underlägsen.

Tyvärr tycks utvecklingen likväldig i den riktningen att den moderna okulturen kräver tabletter för att bli uthärdlig. Innerst inne längtar sjuka människor dock efter "vänlighet, förståelse, sympati och uppmuntran", och där läkarna kan mobilisera sådana resurser blir själva behandlingsklimatet varmare och gynnsammare.

I vår naturvetenskapligt dominerade medicin är läkarens uppgift fortfarande att "stundom bota, ofta lindra, alltid trösta", men i ordet "stundom" ligger också ett erkännande av hur otillräcklig vår förmåga är. Vi vet för litet om sjukdomars orsaker och även där vi vet, kan vi ofta inte hindra deras uppkomst.

(Professor Gunnar Biörck
i boken "Själ och hjärta")

ALKOHOLKONSUMTION

Cirk 90 procent av den vuxna manliga befolkningen i vårt land använder alkohol, men endast ca 10 procent av alla dessa "brukare" ådrager sig s.k. officiella nykterhetsanmärkningar.

Gränserna mellan bruk och missbruk är flytande. Konsumtion av en viss kvantitet alkohol kan i en situation anses mycket måttlig och acceptabel, men är i en annan situation straffbar (t.ex. vid bilkörning).

Lön och olycksfall utanför jobbet . . .

Jaså, har ni gift er säger ni! Det är verkligen inget skäl för att begära löneförhöjning. Firman ansvarar inte för Olyckor utanför arbetsplatsen.

Atomdrivna hjärtan?

— Det är endast en tidsfråga innan det första atomdrivna konstgjorda hjärtat framställs, förklarar ordföranden för American Heart Institution dr Lewis January. Enligt hans uppfattning kommer denna apparat att bli så liten att den kan opereras in i brösthålan. "Om ett par år kommer vi att skratta åt de nuvarande artificiella hjärtapparaterna som har sin kraftkälla utanför kroppen", påpekar han.

NATIONALFÖRENINGENS INKOMSTER . . .

Forts. från sid. 6

som är förlustbringande, medan varje lyxblankett inbringar någon vinst. Det vore av stort intresse både för Nationalföreningen och allmänheten att få dessa förhållanden närmare klarlagda.

Nationalföreningens huvudmän och styrelse får enträget hemställa hos Kungl. Telestyrelsen att den fördelning av lyxblankettmedlen, som överenskommit enligt avtal av november 1953 mellan Kungl. Telestyrelsen och Nationalföreningen, måtte bibehållas samt att frågan blir föremål för ytterligare överläggningar med Telestyrelsen, speciellt beträffande möjligheterna att höja lyxtelegramavgiften.

En uppställning över Nationalföreningens inkomster av lyxblanketter och utdelade forskningsanslag under senare år samt årsberättelser för 1964 och 1965 bifogas.
Stockholm den 28 februari 1967.

För Svenska Nationalföreningen
mot hjärt- och lungsjukdomar

Estelle Bernadotte af Wisborg
/ J. Lundquist

Status

ger sociala och medicinska fakta
i lättläst form.

Ulfshytte Rödfärg

Färdigkokad efter gammalt beprövat Dala-recept av äkta Falu-rött, tjock täckkraftig färg speciellt tillverkad för pensel, av fackmän erkänd som en av marknadens förnämsta, med 5 % inkokt linolja å färgpigmenten, förstärkt med plastbinder.

I FRIA TRAFAT
om 125 kg nettov. pris pr fat 122:50

I FRIA PLATFAT
om 60 kg nettov. pris pr fat 60:60

I FRIA PLATBURKAR
om 34 kg nettov. pris pr burk 37:10
" 14 " " " " " " 16:25
" 5,5 " " " " " " 7:45

Knutbrädsfärg (vit) tillverkad av äkta linolja

I FRIA PLATBURKAR
om 5 kg pris pr styck 21:—
" 10 " " " " " 41:50
" 20 " " " " " 82:—

Portfärg (svart)

I FRIA PLATBURKAR
om 5 kg pris pr styck 13:50
" 10 " " " " " 26:40
" 20 " " " " " 49:75

Dalbränd stubbtjära

I FRIA PLATBURKAR
om 3 kg pris pr styck 10:35
" 5 " " " " " 16:20
" 15 " " " " " 39:—
" 25 " " " " " 64:50

I FRIA PLATFAT
om ca 60 kg pris pr kg 2:50

Impregneringsolja (mörkbrun)

I FRIA PLASTFLASKOR
om 5 lit. pris pr styck 14:—
" 10 " " " " " 26:—

I FRIA PLATDAMEJEANNER
om 20 lit. pris pr styck 50:—

Impregneringsolja (grön)

I FRIA PLASTFLASKOR
om 5 lit. pris pr styck 16:50
" 10 " " " " " 32:50

I FRIA PLATDAMEJEANNER
om 20 lit. pr styck 64:—

Takfärg för plåt och masonite (grågrön och rostbrun)

I FRIA PLATBURKAR
om 5 kg pr styck 22:—
" 10 " " " " " 43:50
" 15 " " " " " 64:50
" 40 " " " " " 170:—

RÖDFÄRGSPENSLAR

Nr 18 pris pr styck 5:75
" 22 " " " " 8:—

TJÄRBORSTAR, s. k. hornsuggor
pris pr styck 4:25

Rekv. för omg. eller senare leverans, varorna sändas fraktfritt, Eder närmaste järnvägsstation, om ordern överstiger kr 50:—, varuskatten betalas helt av oss, vår nya färgkatalog med 2 kulörkartor bipackas varje order, samt sändes gratis och franco på särskild begäran.

Klipp ur och förvara annonsen.

FÄRG & CEMENT

Ulfshyttan

Kontors- och affärstid:
9—12.15, 13.15—17.00

Lördagar 9—12
Tel. 0243/510 62

■ DET HÄNDER INOM HANDIKAPP- RÖRELSEN...

Forts. från sid. 9

Riksförbundet för hjärt- och lungsjuka (RHL) söker hos skolöverstyrelsen anslag för socialmedicinsk information, möten med allmänheten, för kommunalmän och andra organ samt för nya böcker vid lokalföreningarnas bibliotek. RHL vill också ha medel för utgivning av social handbok, vilken en tid praktiserats inom förbundet med ett system som gör det lätt att förändra handboken allteftersom samhällets lagstiftning ändras.

Arbetsmarknadsstyrelsen har undersökt hur de regionala arbetsvårdsdelegationerna arbetar. Översynen ger inte intryck av någon större aktivitet hittills. Det finns t. o. m. län där man ännu inte fått till stånd någon delegation, trots att cirkulär härom utgått från AMS till länsarbetsnämnderna för åtskilliga år sedan.

Hälsokontroll för fyraåringar

Statens handikappråd har yttrat sig över en departementspromemoria om hälsokontroll av fyraåringar.

Rådet tillstyrker i stort förslagen, men påpekar att man i propositionen tydligt måste klargöra att hälsokontrollen, som föreslås börja som frivillig, skall bli obli-

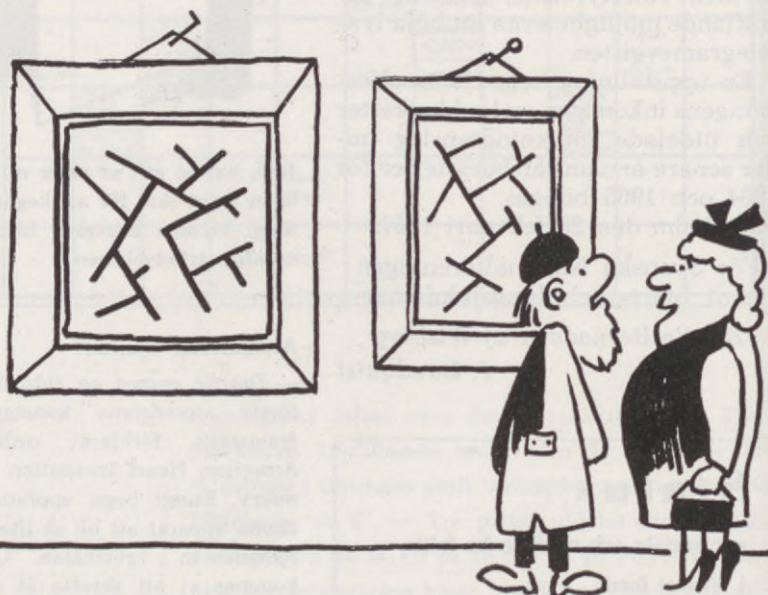
gatorisk så snart man får resurser till det, att stat och landsting redan från början bör planera för obligatoriet och då särskilt tänka på personalplaneringen och upplysningen till allmänheten.

Rådet säger också att man inte nog kan understryka behovet av en fullständig rapportering till barnvårdscentralerna och särskild registrering hos dessa av alla s. k. kontrollbarn, dvs. barn hos vilka observerats sådana symtom att de får anses vara handikappade eller *kan* vara handikappade. En utveckling av metodiken i detta avseende har börjat, men någon fullständig planering inbegripande alla väsentliga tekniska detaljer har inte redovisats i betänkandet. Rådet hemställer om att arbetet med denna planering drivas med största möjliga skyndsamhet så att systemet snarast kan bli så effektivt som möjligt.

Kvinnor har lättare för att sluta röka

Det tycks vara lättare för kvinnor än män att sluta röka. Hollands centrala cancerregister har, efter det att varningar mot rökningens följder framförts i TV, radio och tidningar, gjort en undersökning i fem olika av Hollands största städer. Denna visar att 45 procent av vuxna kvinnor som rökt, slutat med detta efter varningarna. Motsvarande siffra för männen var endast elva procent.

Tankar om konst och konstnärskap...

— Tänk, jag kan inte så mycket som att dra ett streck ens — — —

VITA NOVA

Kurhotell

MÖLLE

*erbjuder god vård
i rogivande miljö*

Begär upplysningar per telefon

042/473 00

VID BESÖK I HÖÖR, ät och bo på

Järnvägshotellet

God mat och gott kaffe — propra rum

Tel. 0413/200 25

GYNNA
SVENSK
INDUSTRI

Pristagare

till Status bildkruss nr 3

1:a pris kr 25:—, Melker Lindgren, Ler-
tagsgatan 37, Örebro.

2:a pris kr 10:—, Nils-Eric Finn, Ljunga-
rum, Sösdala (Skåne).

3:e pris kr 5:—, Berta Melander, Got-
landsgatan 71, Stockholm Sö.

LÖSNING:

L — LÖ — B — HAN — VI — RÅ —
EN — TASSAR — ÄLG — IDA — KO —
NUMMER — SR — PYSAR — EK — P
— K — TRASSLIG — ÅTERSETT — O
— EI VE SALUT — JERRING — OO —
KLASE — UR — ÄRR — AAR — GO-
RILLA — P — G — UDDE — EN — S
— ULVÅSA — AE — T — DATERAT —
IDS — R — BÅT — N — L — R SKRÅ
— BENIG — UNGDOM — T — IR —
STOLAR — DYKAS — — ÖL — A —
DU — VANA — KONSTAPLAR — L —
AVISA — PI — BOV — A — ANA —
FLINA — FRUKTFAT — DAN.

VÄLKOMMEN *Loka* TILL

BRUNNSANSTALT

- för rehabilitering och konvalescens

Reumatiska, neurologiska och kärleksjukdomar. Mo-
derna behandlingsmetoder. Säsong 4/6—27/8. Över-

läkare: Dr Herman Lindberg, Stockholm (08/34 60 34). Begär prospekt.
Ny postadress: GRYTHYTAN. Telefon 0591/144 90, 0591/300 80.

KUNGL. GYTTJEBAD- OCH BRUNNSANSTALTEN LOKA

Riksförbundets för Hjärt- och Lungsjuka

lokalföreningar

BLEKINGE LÄN K

Blekinge Läns Centralorg. för Hjärt- och Lungsjuka, Box 95, Karlskrona. Ordf. Alva Bengtsson, Gustavsborgsväg. 19, Karlshamn. Tel. 0454/115 66.

Fur: Furs Patientförening. Tel. Karlskrona 0455/970 70.

Karlshamn: Ordf. Klas Andersson, Kolonigat. 13.

Karlskrona: Ordf. Axel Hansson, Mariebergsv. 22, Karlskrona. Tel. 0455/220 39.

Ronneby: Ordf. Eric Andersson, Snäckeg. 4. Tel. 0457/114 89.

GOTLANDS LÄN I

Gotlands Konvalescent- och Patientförening, Adelsgat. 19, Visby. Tel. 0498/128 38. Ordf. Åke Svensson, Ölandsgat. 21, Visby. Tel. 0498/148 75.

GÄVLEBORGS LÄN X

Gävleborgs Centralorg. för Hjärt- och Lungsjuka. Ordf. Holger Hansson, Våpnargat. 8 A, Gävle. Tel. 026/11 48 43.

Gävle: Korr. B. Fast, Jägargat. 18 C, Gävle 8. Tel. 026/12 14 71.

Hofors: Ordf. Erik Karlsson, Björkhagsgat. 36. Tel. 0290/202 71.

Hudiksvall: Korr. Lars Rönn, Box 6, Stocka 1.

Ockelbo: Ordf. Thorsten Andersson, Box 115, Norrsundet. Tel. 0297/221 54.

Sandviken: Ordf. Knut Elfström, Polhemsgat. 11 A. Tel. 026/536 09.

Strömsbro: Selggrens Sjukhus Patientförening.

GÖTEBORGS OCH BOHUS LÄN O

Hjärt- och Lungsjukas Samorg. i Göteborgs och Bohus län (Hälso), Packhusplatsen 2, Göteborg C. Tel. 031/11 96 02.

Göteborg: Fritidshemmet, Stigbergsliden 10, Gbg V. Tel. 031/14 96 69.

Göteborg 17: Patientföreningen, Renströmska sjukhuset.

Rävlanda: Patientföreningen, Sanatoriet.

Svenshögen: Patienternas Självhjälpskassa, Lungkliniken. Tel. 190.

HALLANDS LÄN N

Hallands Hjärt- och Lungsjukas Centralorg. Ordf. Sune Nilsson, Gruebäcksväg 14, Falkenberg. Tel. 0346/129 86.

Falkenberg: Ordf. Sune Nilsson, Gruebäcksväg. 14. Tel. 0346/129 86.

Halmstad: Ordf. Göte Svensson, Linehedsväg. 23. Tel. 035/11 56 80.

Varberg: Ordf. Arvid Andersson, Ö. Vallgat. 58. Tel. 0340/123 04.

JÄMTLANDS LÄN Z

Jämtlands Läns Konvalescentförening, Box 139, Östersund. Ordf. Sven Widgren, Biblioteksgat. 37 B. Tel. 063/215 89.

Östersund: Sollidens Patienters Understödsförening.

JÖNKÖPINGS LÄN F

Centralorg. för Hjärt- och Lungsjuka i Jönköpings län, Postfack 658, Jönköping 3. Ordf. Josef Svensson, Gröna Gatan 22 B. Tel. 036/11 37 66.

Eksjö: Lungkliniken Patientförening. Tel. 0381/130 10.

Jönköping: Ordf. Oscar Liljengren, Västerliden 10 D, Huskvarna. Tel. 036/12 58 18.

Värnamo: Ordf. Erik Ström, Åkersberg. Tel. 0370/131 64.

KALMAR LÄN H

Kalmar Läns Centralorg. för Hjärt- och Lungsjuka. Ordf. Carl Hellström, Ståthållaregat. 13, Kalmar. Tel. 0480/147 37.

Kalmar: Ordf. John Carlsson, Sjöbringsväg. 3. Tel. 0480/114 33.

Målilla Kyrkby: Målilla Patienters Understödsförening. Tel. 0495/208 00.

Nybro: Ordf. Eric Robertsson, Pl. 1016, Brokagårde. Tel. 0481/105 44.

Oskarshamn: Sekr. Irma Carlsson, Alléväg. 11 C. Tel. 0491/108 90.

Vimmerby: Korr. Gösta Svensson, Granväg. 1, Hultsfred. Tel. 0495/115 23.

Västervik: Ordf. Rune Claesson, Bangat. 12 C. Tel. 0490/149 13.

Öland: Ordf. Carl Nyhlén, Solhem, Lötortorp. Tel. Öland 0485/231 42.

KOPPARBERGS LÄN W

Dalarnas Hjärt- och Lungsjukas Centralförening. Ordf. Erik Skoog, Box 259, Kvarnsveden. Tel. Borlänge 0243/322 43.

Borlänge: Ordf. Knut Björnstad, Box 13, Märkargatan, Kvarnsveden. Tel. Borlänge 0243/327 90.

Borlänge 2: Borlänge Silikosförening. Ordf. Karl-Henrik Andersson, Box 3285. Tel. 0243/175 19.

Falun: Ordf. Arne Jonsson, Gammelväg. 26. Tel. 023/156 54. Högbo Patientförening, Falun. Tel. 023/181 50.

Ludvika: Ordf. Alvar Fredriksson, Digeråla, Sörvik. Tel. 0240/391 16.

KRISTIANSTADS LÄN L

Kristianstads Läns Centralorg. för Hjärt- och Lungsjuka. Ordf. Elliott Nylander, Västertorg 2 A, Hässleholm. Tel. 0451/129 90.

Broby: Broby Patienters Självhjälpsförening, Broby. Tel. 044/407 20.

Hässleholm: Ordf. Ragnar Nilsson, Stenbocksgat. 16 C, Tyringe.

Klippan: Ordf. Nils Andersson, Nygårdsväg. 3. Tel. 0435/124 89.

Kristianstad: Ordf. Knut Loy, Vångaväg. 27 B. Tel. 044/177 90.

Simrishamn: Ordf. Gunnar Petersson, Fredsdalsgat. 2 A. Tel. Simrishamn 0414/100 46.

KRONOBERGS LÄN G

Hjärt- och Lungsjukas Förening i Kronobergs län, Ulriksbergspromenaden 13, Växjö. Korr. Stig Karlsson, Alsborg, Helgevärma. Tel. Växjö 0470/601 07.

MALMÖHUS LÄN M

Centralorg. för Hjärt- och Lungsjuka i Malmöhus län, Almbacksgat. 2 B, Malmö C. Tel. 040/11 57 95. Korr. Åke Magnusson, Kronetorpsgat. 94 A, Malmö Ö. Tel. 040/93 35 95.

Eslöv: Gottfrid Hansson, Brödåkra, Löberöd. Tel. Eslöv 0413/302 66.

Hälsingborg: Sturegat. 11.

Höganäs: Korr. Anna Bengtsson, Svarvaregat. 4 A. Tel. 042/429 91.

Landskrona: Midhemsväg. 3 A. Ordf. Evert Mathiasson, Hantverkaregat. 42 A. Tel. 0418/131 46.

Lund: S. Stationen, S. Esplanaden. Tel. 046/149 90. Ordf. Gunnar Karlsson, Dag Hammarskjölds Väg 5 C. Tel. 046/192 58. Patientföreningen Lungkliniken. Tel. 046/176 00.

Malmö: Almbäcksgat. 2 B. Tel. 040/11 57 95. Ordf. Tore Leijon, Erikslustv. 6 A, Malmö V. Tel. 040/91 47 04. Pat.-fören. Gagn och Glädje, Lungkliniken, Malmö. Tel. 040/990 00.

Orup: Pat.-fören. Nyttä och Trevnad, Orupssjukhuset. Tel. 0413/252 81.

Skurup: Ordf. Anders Edbåge, Jonstorp, Skurup. Tel. Ystad 0411/460 32.

Trelleborg: Sekr. Fru Ewy Palm, Borgmästaregat. 27. Tel. 0410/134 63.

Ystad: Ungdomsgården, Piparegr. Ordf. Per-Erik Olsson, Oja 16. Tel. 0411/140 49.

SÖDERMANLANDS LÄN D

Centralorg. för Hjärt- och Lungsjuka i Södermanlands län. Ordf. Erik Norgren, Stavangergat. 1, Eskilstuna. Tel. 016/11 34 72.

Eskilstuna: Ordf. Erik Norgren, Stavangergat. 1, Eskilstuna. Tel. 016/11 34 72.

Lungkliniken Pat.-fören. Ordf. Arne Lundh, Stenkvistaväg. 9, Eskilstuna 3. Tel. 016/390 18.

Nyköping: Ordf. Helge Eriksson, Fruängsgat. 10. Tel. 0155/190 55.

UPPSALA LÄN C

Uppsala Läns Centralorg. för Hjärt- och Lungsjuka. Ordf. Gunnar Ericsson, Backväg. 8, Björklinge.

Enköping: Ordf. Ingvar Jäderholm, Bäckgat. 10. Tel. 0171/337 18.

Uppsala: Ordf. Mary Schelin Gröna Gatan 23 C. Tel. 018/11 65 38.

Patientföreningen vid Lungkliniken avd. 41, Uppsala. Tel. 018/13 92 00.

VÄRMLANDS LÄN S

Centralorg. för Hjärt- och Lungsjuka i Värmlands län. Ordf. Åke Aspling, Lovisebergsväg. 1 C, Hagfors. Tel. 0563/121 82.

Arvika: Ordf. Sonja Johansson, Bosebyn, Arvika. Tel. 0570/350 51. Pat.-fören. Enighet, Lungkliniken, Arvika. Tel. 0570/131 00.

Hagfors: Ordf. Åke Aspling, Lovisebergsväg. 1 C. Tel. 0563/121 82.

Karlstad: Ordf. Karl Jansson, Lövnäs, Box 7, Hammarö. Tel. 054/252 08.

Kristinehamn: Ordf. Alma Hellström, Högåsgat. 12. Tel. 0550/116 20.

Säffle: Ordf. Sigvard Berglund, Huldraftigen 7. Tel. 0533/139 00.

VÄSTERBOTTENS LÄN AC

Västerbottens Läns Hjärt- och Lungsjukas Centralorganisation. Ordf. Harald Holm, Box 1836, Holmsund. Tel. Umeå 090/404 23.

Byske: Ordf. Erling Lundsten, Åby, Brännfors. Tel. 0912/300 80.

Hällnäs: Patientföreningen, Hällnäs 2. Tel. 0933/203 00.

Lycksele: Bången, Box 375. Ordf. Arne Årebrand, Box 2014. Tel. 0950/104 33.

Tärna: Ordf. Bernhard Karlsson, Ström, Joeström.

Umeå: Ordf. Harald Holm, Box 1836, Holmsund. Tel. 090/404 23.

VÄSTERNORRLANDS LÄN Y

Västernorrlands Hjärt- och Lungsjukas Centralförening. Ordf. Lars Norberg, Fack 1, Indal. Tel. 060/921 70.

Sundsvall: Ordf. Ossian Gustavsson, Västra väg. 16. Tel. 060/550 16. Patienternas Understödsförening, Sanatoriet, Sundsvall. Tel. 060/15 77 00.

Örnsköldsvik: Ordf. Holger Leuf, Box 375, Domsjöverken. Tel. 0660/523 95. Föreningen Nyttä och Nöje, Box 129, Örnsköldsvik.

Österås: Patientföreningen, Österåsens Sjukhus. Tel. Sollefteå 0620/230 90.

VÄSTMANLANDS LÄN U

Centralorg. för Hjärt- och Lungsjuka i Västmanlands län, Haga Parkgat. 5, Västerås. Tel. 021/420 33. Ordf. K. A. Berglund, Kaserngat. 11, Västerås. Tel. 021/197 31.

Fagersta: Korr. Karl Bengtsson, Benningväg. 19, Fagersta 2. Tel. 0223/144 80.

Köping: Marieborgsväg. 9. Tel. 0221/103 11. Ordf. Rune Degerman, Pungboväg. 24. Tel. 0221/158 27.

Västerås: Aros, Haga Parkgat. 5. Tel. 021/420 33. Ordf. Erik Sandberg, Jakobsgat. 65. Tel. 021/836 56.

Patienternas Understödsförening, Lungkliniken, Västerås. Tel. 021/371 00.

ÄLVSBOGGS LÄN P

SÄLKO, Postfack 216, Borås. Ordf. Herbert Ahlqvist, Akvilejagången 31, Borås. Tel. 033/12 00 02.

Borås: Pat.-fören. Skogsblomman, Lungkliniken Västeråsen.

Skene: Marks Konvfören., Box 10, Skene. Ordf. Sten Salomonsson, Källdalen 3, Skene. Tel. 0320/409 73.

Åsunden: Patienternas Understödsförening, Sjö-Gunnarsbo Sjukhus.

ÖREBRO LÄN T

Örebro Läns Centralorg. för Hjärt- och Lungsjuka. Korr. Valter Svärd, Box 167, Degerfors. Tel. 0586/407 49. Ordf. Alfr. Lindahl, Hjortstorpaväg. 23. Tel. 019/11 63 08.

Karlskoga: Skogsrundan 14. Tel. 0586/370 78. Ordf. Gunnar Andersson, Doberväg. 13 B, Bofors. Tel. 0586/348 80.

Örebro: Postfack 378. Tel. 019/18 99 81. Ordf. Gunnar Pettersson, Lövängsväg. 10. Tel. 019/12 05 58.

ÖSTERGÖTLANDS LÄN E

Centralorg. för Hjärt- och Lungsjuka i Östergötland, Box 101, Linköping. Tel. 013/12 44 40. Ordf. Gustav Somdahl, Garvaregat. 12, Linköping. Tel. 013/12 13 50.

Kolmårdssjukhuset: Kolmårdspatienternas Intresseförening. Tel. 011/914 00.

Linköping: Korr. Göte Nordberg, Prästbolsgat. 1. Tel. 013/12 67 42.

Norrköping: Skolgat. 8. Tel. 011/12 30 19. Ordf. Sven Ahlström, Bergslagsgat. 67. Tel. 011/355 62.

NORRBOTTENS LÄN BD

Länsfören. för Hjärt- och Lungsjuka i Norrbotten. Ordf. Ture Mårtensson, Trossväg. 12, Mjölkkudden, Luleå 6. Tel. 0920/166 29.

SKARABORGS LÄN R

Länsfören. för Hjärt- och Lungsjuka. Ordf. Bertil Thim, Orren 3, Järpås. Tel. 0510/911 68.

STOCKHOLMS STAD A

Centralstyrelsen för Hjärt- och Lungsjuka i Stockholm, Majorsg. 12 I, Stockholm Ö. Tel. 08/61 04 14 och 61 05 95.

Fhlis, Majorsgat. 12, I. Ordf. Lennart Åkerström, Knypplerskeväg 23, II, Bromma. Tel. 08/26 40 68.

S:t Görans Patientförening. Ordf. Bertil Hammarlund, Ekhagsväg. 6, 2 tr. Stockholm 50. Tel. 08/30 77 81.

Uttran: Söderby Patientförening, Uttran 2. Tel. 0753/309 20.

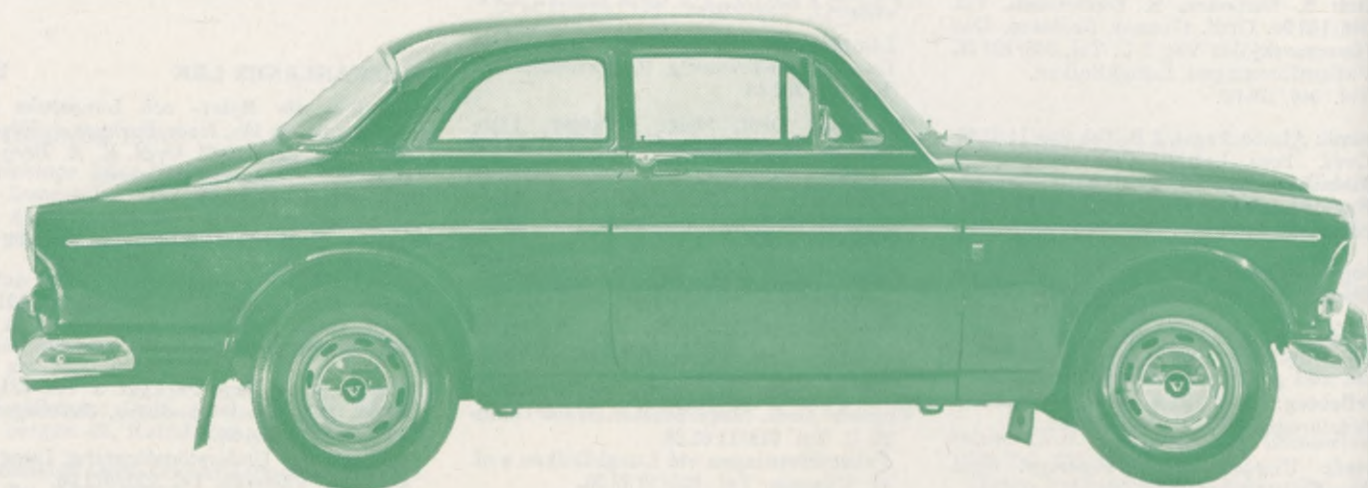
Hedemora: Tjárnans Patientförening.

STOCKHOLMS LÄN B

Konvalescentföreningen för Hjärt- och Lungsjuka i Stockholms län, Algat. 3, Solna. Tel. 08/27 81 13.

Uttran: Patientföreningen, Uttrans Sjukhus, Uttran. Tel. 0753/304 83.

Toppvinst i RHL:s kvicklotteri

VOLVO Amazon Favorit

Volkswagen 1600 TL

TV-mottagare Smalfilmskameror

Bandspelare Transistorapparater

Köksmaskiner m. m.

6.432 värdefulla vinster

**Inga väntans
tider!**

•
Dragning verkställd före
lottförsäljningens början

•
**Ni ser genast om
lotten ger vinst!**

RIKSFÖRBUNDETS FÖR HJÄRT- OCH LUNGSJUKA RIKSLOTTERI 1967

Härmed beställes

..... st. lotter à 2:— att sändas mot postförskott
+ porto, eller

..... st. lotter à 2:— att sändas varje månad
fr. o. m. maj t. o. m. sept. 1967 mot postförskott +
porto. Dragningslista medföljer gratis.

Namn:

Adress:

Var god texta!

Sänd ej pengar med denna rekv.

Status 5/67

Frankeras
med
45-öres
frimärke

RHL-lotteriet

Box 3196

STOCKHOLM 3

LOTTPRIS 2 KRONOR
REKVIRERA NU

**Sammanlagd vinstsumma
över 225.000:—**

Vid rekvisition av minst 10 lotter i samma
sändning — portofritt.

Minst en lott till varje familjemedlem
ökar familjens vinstchans!